Marci Maruli
Quinquaginta Parabolę.

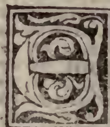
¶ Thome Nigro Canonico Archipresbyteroque Spalatensi. Marcus Marulus in domino Salutem.

Quoniam per figuras quasdam / et similitudines veri / Simplicium animis efficacius influere soleant precepta virtutum / eisdem ego aliquid spiritalis utilitatis insinuare cupiens quinquaginta Parabolas nuper mecum meditando composui / maxime domini nostri exemplo prouocatus / quem hoc dicendi genere ad plebem usum euangelia testantur. Hunc morem a syris et precipue palestinis in omni fere sermone fuisse seruatum diuus Hieronymus in suo super Mattheum commentario affirmat. Nunc et a nostri temporis viris religiosis qui in ecclesijs ad populum declamant / usurpari videmus. Istos igitur imitari hoc opusculo volui / quod nunc ad te mitto / tuum exigens iudicium / ut si probaueris / edere non formidem / neque ullos inuidorum morsus perhorrescam. Si enim vel uni tibi / viro eruditissimo probatissimoque et ecclesiastica Archipresbyteratus dignitate predito parabole nostre placuerint / satis me ab omni aliorum iniuria tutum putabo. Cum ergo rudi plebecule / id est mei similibus in his loquar / tua mihi auctoritate opus est. ut ab illis quibus scripte sunt / minus grauate suscipiantur. Quanti enim non solum tui / sed etiam exterite faciant / dicerem / nisi vererer / ne quis me existimet / hoc quod a te simpliciter postulo Callide eblandiri velle. Quam obrem rogo / ad proferendam de nostra lucubratiuncula sententiam nihil aliud te moueat / nisi sincera illa animi tui in omnes fides / et in eos precipue quos omni ex parte correctos emendatosque fieri exoptas. In quorum numero me esse non dubito / ita me amas. Uale.

Tituli Parabolarum

Finis.

¶ De fide christiana. Parabola.j.

Rant puelle tres quarum nomina hec: Ueritas Dubietas Falsitas. His occurrens homo quesiuit vt sibi iter ostenderent Hierosolymam versus pgere volenti ne ignarus erret. Ueritas viam q rectissima certissimaq; erat monstrauit/monens/vt neq; ad dexteram neq; ad finistram declinaret si deuiare nollet. Dubietas vero fronte paululum suspensa mussitantibusq; labellis ambigere se dixit/an ita esset vt veritas affirmabat. Falsitas autem ita esse omnino negauit aliumq; longe diuersum tramitem indicabat. Homo nesciens cui de tribus tam varie sentientibus crederet postq̄ rogando singularum nomina didicit prudenter pfecto soli veritati fidem adhibendam esse iudicauit. Igitur iter ingressus eo quo volebat peruenit. ¶ Hec parabola fidei est. Qui xp̄o credunt/nō errant/q2 xp̄s veritas est. Dubitare aūt philosophorū est qui nihil certi affirmant. Contraria vero sentire gentilium fuit non vnum deum/s; plurimos confitentium atq; colentium. Solus itaq; recti viam tenet/qui veritati que christus est credit. In xp̄m credendo ad celestem hierosolymam quo ille ascendit/peruenit. Ubi sum ego inquit illic & minister me⁹ erit. Quomodo aūt minister eius est q vel dubitat vel nō credit? Talis pfecto infidelitatis minister est non christi.

¶ De illo qui de fide dubitat. Parabola.ij.

Homo turrim edificaturus partem fundamenti posuit supra petram/partem supra harenam. Ja-

cto fundāmento murum quadrato lapide cum iam satis alte eduxisset / pars illa que in molli solo fundata fuerat/ subsidendo totum edificiū traxit in ruinam: ita vt etiam pars altera q̄ in petra collocata fortis admodū solidaq; videbatur/ vna concideret. Quicquid enim ruinosis co heret/ casu eorum concussum stare non potest. Porro ho mo ille/ cum pene omnia que habebat in extruendo ope re impendisset nequiuit colapsa reparare pecunia deficiē te. Tunc demum ad inopiam redactus/ casso dolore gra uiter animo angi cepit/ q̄ in fundamento ponendo parū prudēter egisset. Talis est ille qui ea que fidei xp̄iane sunt/ partim vera esse sibi persuadet/ partim dubitat. In terim licet virtutum cumulandarū studio multum incū/ bat / et in finem vsq; vite in eo perseueret / seq; plurimum p̄fecisse existimet/ et iam ad capienda beatitudinis p̄mia murum confidat/ postq̄3 tū vita ista defunctus ad alteras trāsmigrauerit/ vehemēter se deceptum aīaduertit/ seroq; eū penitet/ cuncta que ab ecclesia recepta sunt/ non p̄fecte credidisse. Integra enim fides p̄stat virtutibus eterne remuneratiōis meritū nō ea que aliquo dubietatis scru pulo corrupta habetur. Nam et frugifere arbores/ cū in aliqua radicis parte lese fuerint/ fructus suos ante matu ritatē ad terrā demittunt. Uirtutum radix fides est. ea si quicq̄3 titubauerit frustra brē immortalitatis fruct⁹ spe/ ratur/ cum scriptum sit. Spes impiorum peribit.

. De iudeorum perfidia. Parabola. iij.

Rege absente regnum occupauerat Tyrannus/ Rex plebi seruitute oppresse nuncios misit / signi ficans p̄pediem venturum se eosq; liberaturum. Uelle tamen hoc ab eis/ donec veniat seruari: vt singulis dieb⁹ clamarent/ Ueni veni qui venturus es. Id quidem ac/ curate diligenterq; obseruarunt/ aduentum expectantes

liberatoris. Ceterum cum tandem rex venisset / eosq; fugato Tyráno in libertatez vindicasset/noluerút credere ipsum esse regem suú: veluti ille adhuc in expectatione esset/quotidie clamitabát /veni veni qui venturus es. Postremo iniuriam pro beneficio referétes cótumelijs eum pbrisq; affecerunt/qué omni cum honore excipere/omni officio psequi debuerant. Rex iratus iussit militib°/vt tante erga se ingratitudinis scelus vlciscerent. Homines ergo illi patrijs sedib° pulsi meritas penas dederunt. Nec tamen sic afflicti ab illo expectatióis errore resipisci voluerút. ¶ Hec parabo.iudeoꝝ arguit incredulitatem. Qui cú ob primoꝝ paré/tum culpam libertate exuti/sub maledicto legis essent/ liberatorem Chřm expectarunt/quem illis venturum pphete pdixerant. Eius itaq; futurum aduétum quotidianis sacrificijs cerimonijsq; significabát sed postq̃ venit/ quecunq; de illo in scripturis pdicta fuerant/ impleuit ipsum esse negarút/psecuti sunt/ occiderunt. Occisus reuixit/ in celum abijt/ solutum múdum ab ade peccato relinqnés. Post hec indignatus igrati populi regnum euertit/ adhuc incredulos ppetua seruitute damnauit. Quoꝝ tń tanta mentis obduratio pse/uerat/vt omia extrema pati malint/ q̃ ipsum confitendo saluté cósequi sempiterná. Et quoniá non chřm sed antichristum prestolantur/ cum ipso simul peribunt.

¶ De heretico fidé simuláte vt fallat. Para.iiij.

Lupus vt ouium gregi insidiaref/ ouiná pellem inductus pecudem se esse simulabat. Fraudis i/scie oues cósortium fere non deuitabát/eam suú genus esse credentes. Dum ergo parum sibi cauerent/ rapiebantur. Pastor vero /cui ouilis sui multa cura erat/ cú pecudum numeꝝ indies deficere miraref / sollicitusq;

inquireret / deprehendit lupi dolos. Iacebat ille humi pūolutus / & pelle tect⁹ aliena / sed caudam sub ea condere nō valens / quis esset apparuit. mox pastoris fuste percussus / dimissa pelle / quam induerat / vlulando effugit / nec postea est ausus misellas lacessere oues / verbera metuēs pastoris. Quē tāto plus timebat / quāto fortiorē in vulnere sibi inflicto expertus fuerat. ¶ Lup⁹ hereticus est / qui se ouem mētitur / dum nobiscum sentire simulat. Caudam aūt celare non potest / quia sermonis eius finis / cum semp falsum cōcludat / quantū ipse a vero deuiet / ostendit. deniq; vbi cū aliquo erudito eccl'ie preside disputatione cōtendens victus discesserit / veretur iterum cōgredi / ne dum ab eodem euidentioribus adhuc repercutiat argumētis / coram multis confusus cogat erubescere. Porro oues / que illius preda fuere / simplices erant / prudentes nō erāt. Ille autē huiusmodi lupoꝝ mortiferos morsus nō timet / qui non solum simplicitatem columbarum habet / sed etiam serpentis prudentiam. Vis ergo esse a periculo tutus / simplex esto in credendo / prudens in cauendo / dicente domino / Attendite a falsis prophetis / qui veniunt ad vos in vestimentis ouium / intrinsecus autem sunt lupi rapaces / a fructibus eorum cognoscetis eos. Math. vij.

¶ De spe in deo habenda. Parabola. v.

Quidam nauis gubernator / cum in medio mari deprehensus pcellarum vim ferre nequiret / discissis velis / fractoq; remigio & amisso clauo / ad anchoram fletit. Iactabatur nauis fluctibus / fortissimi tū anchorarij rudentes eam tenebāt / ne scopulis illisa diffinderetur / & cū ipsis / quos vehebat / periret. His alligata tantam tempestatis molē fortiter pferendo superauit. Cum enim reliqua pene defecissent / vna anchora illi fa-

luti fuit. ¶ Hec ẽ spei nostre anchora/quã si in deo firmã
& locatam habuerimus/nihil in nobis ipsis cõfidentes/
q̃ imbecilles & infirmi sumus/ipsius auxilio sub leua-
ti/superatis mundi huius turbinibus/ portum intrabi
p̃ma.ij mus salutis. Si peccauimus/aduocatum habemus (vt
ioannes inquit) apud patrem iesum christum iustum/
& ipse est ppiciatio p peccatis nostris/non p nostris tm̃/
sed etiam p totius mundi. Si picul̃u aliquod immineat/
p̃s.xc. ab ipo liberari speremus/q ait. Q̃m in me sperauit/ libe-
rabo eũ/ & ptegã eũ/qm̃ cognouit nomen meũ. In om
ni postremo necessitate nostra opẽ ab eo sperando dica
mus. Tu dñe spes mea es in te speraui/non confundar
in eternũ. Male tñ sperat quẽ peccati non penitet scri-
p̃s.cxj. ptum est enim. Desiderium peccatorum peribit.

¶ De charitate erga deum & primũ. Para.vj.

Erat cuidam regi seruus/ qui tota animi inten-
tione totis viribus dominum suum diligebat/
& dñm in omnibus obsequi illi cuperet/nullũ laborem su
scipere/nullũ vite discrimen adire recusabat. Cũq; tã
ardenter amaret/non poterat non etiã omnes conser-
uos suos diligere. Unũ quẽq; fratris loco habuit/ quẽ
vna secũ regi seruire cognouit. Deniq; quicqd agebat
totum eo dirigere libuit/vt dño suo gratificaret. Unus
ille sibi vita charior erat. pro illius gloria si milies mo-
ri posset/milies mori vellet. Rex igitur tantam erga se fi
dem / tam singularem beniuolentiam remunerare vo-
lens primũ ei post se dignitatis locũ tribuit ceteris ip̃s
preferens a quo plusquam a ceteris diligi se intellexit.
¶ Talis est omnis/qui mandatũ illud implet/ Diliges
dñm deum tuũ ex toto corde tuo/ & ex tota anima tua/et
ex totis viribus tuis & proximum tuum sicut teipsum.
Qui multum dilexerit/ multum diligetur. Nihil pro-

dest turrim edificare virtutum si fundamentum nō posueris dilectionis. quicquid illa non sustentat totum id ruere necesse est. Quia sine dilectione deo placere nō possumus. Deus autem charitas est/ et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo.

¶ De diligendis inimicis. Parabola. vij.

Mirum in modum quidam rosarū odore delectabatur: cūq3 illas non satis caute iniectis rosario digitis carperet earū aculeis manū cruentauit. neq3 tñ idcirco minus auide naribus applicatas odorabat. Id cernēs alius: Miror te inquit rosas diligere/ que te tam fede leserunt. Ad quem ille: si ob hoc ipsas reiecissem respondit/ nunquid ista suaueolentie iucunditate perfrui possem? Has itaq3 equo animo ferā a quibus plus voluptatis q3 iniurie capio. ¶ Hec parabola docet iuxta euāgeliū et inimicos diligere. Diligite inquit dñs/ inimicos mathe. vestros benefacite his qui oderunt vos/ et orate ꝑ persequentibus et calūniantibus vos vt sitis filij patris vestri/ v. qui in celis est. Cum ergo incōparabiliter plus boni in hoc existat/ vt simus filij dei q3 mali in quauis hominū iniuria diligamus inimicos. Nunq3 illi tantum obesse nobis possunt dum oderint/ quantū prosunt si diligant. Pungunt quidem eorū iniurie/ sed repēsum ꝑ iniuria beneficiū odorē eterne remunerationis fragrat. Filij eni erimus dei patris/ si inimicos dilexerimus. Inimicū aūt diligere est ita ei nos cōmodare vt nō tam sui corporis rationem/ q3 anime habeamus. Uidendū est eni/ ne cui liberiorem peccandi licentiam nostra ꝑstet indulgentia. Sic ergo amemus inimicū vt corrigatur. Et si hoc efficere non possumus/ saltem ne deterius peccet.

¶ De pace cū alijs et secū habenda. Para. viij.

Fuit aliquando annus/in q̄ nihil aduersi/sed oīa leta sensit humanū genus. nō grando vinea le-sit/non rubigo frugibus nocuit/non reliquos fructus aliqua celi intéperies vexauit. suis tēporib⁹ fluxit im-ber/ventiq; flauerunt. ne in mari quidem quisq̄; vllius tēpestatis passus est iniuriam. Prosperis nauigationi-bus vsi naute maria oīa leti pcurrerunt. Bella quoq; p id tēpus conquieuerant. In summa/aureū illud seculū a poetis decantatū tūc redisse nōnulli credidere. Quid sibi vult istec parabola? quā rem tam felici anno cōpa-rabim⁹? ¶ Talis ē pfecto bonoꝝ inter se hominū pax/ talis mutue concordie tranquilitas. quā non turbat cō-tentio/nō ingerat lis/non diuellit inuidia/ non dissipat ira/nō fallit maligne mētis callida simulatio sed iungit cōsensus/ligat bñficium/mulcet comitas/sustentat sim plicitas/ et vera sinceraq; perpetuo fouet amicitia. Tu aūt qui cū altero habere non potes pacem/tecum ha-beto. Concordet in te cū ratione voluntas/ cū volūtate cōueniant opa/vt nihil omnino neq; optes/neq; facias/ qđ deo displicere possit. Sed qđcūq; ille monuit/pcece-
ps. pit/iussit/hoc tu p viribus perficere cures. Audi pphe-
118 tam dicentem/ Pax multa diligentibus legē tuam/et non est illis scandalū. Hāc pacem si habueris/nihil tri-
Adro. ste senties/Apostolo testante qui ait/ Sim⁹ quoniam
viij. diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Itaq; etiam illa que aduersa putantur sibi proderunt.

¶ De ijs qui chrīm sequūt/ et q mūdū. Para. ix.

Pastor optimus cū vidisset gregem suum macie cōfectum/scabie morbidum/vagum dispersūq; et lupoꝝ faucibus expositum/vehemēter de salute eius sollicit⁹/ad pascua magis herbida tutioraq; oues su-as traducere decreuit. Itaq; pspiciens vltra collē quē

dam aditu difficilem vsq; pulum amenissimam pate/
re planiciem/in qua nihil omnino/qd reficiendo peco/
ri necessarium foret/ desiderabatur/viam audacter in/
gressus collē illum tandem supauit/toto corpore spinis
cruentato/pedibusq; inter saxa diruptis/vsq; adeo se ip/
sum cōtēpsit/vt gregis saluti cōsuleret. Tūc demū cla/
more multo repentinisq; sibillis post se euocare pecus ce/
pit. Hinc ex ouibus quedam ad eū festinātes/nec scru
pee semite asperitate/nec dumis pungentib⁹ deterrite/
q̄uo poterāt/pastoris sui vocē vestigiaq; sequebātur.
Quedam vero difficultatibus offense subsistere/ibi po
tius perire preoptātes vbi pmū cōsederāt/q̄ per tri/
bulos ⁊ vastas rupes pastorem insequendo ad locum
salubriorē fertilioréq; trāsire. ¶ Parabola ista corpus
respicit ecclesie/ cui⁹ caput est chrūs. hic nuserat⁹ huma/
num genus pmoꝝ parētum culpa disperire/ Pastor
eternus ad oues venit/mūdi huius angustias pati vo/
luit/vt hoies de angustiis eriperet peccati. effuso i ter/
ram sanguine necem sustinuit/vt nos viuificaret. resur
gens a mortuis celū ascendit. inde vt se seq̄mur clamat
dicens/Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis/ Math. xi.
⁊ ego reficiam vos/nō pane terreno neq; cibo corrupti
bili/sed pabulo imortalitatis epulisq; beatitudinis eter
ne. Ea vocātis vox aliis tā dulcis est/ vt dum ipsū adi
re cōtendūt/itineris asperitatē ne sentire quidē videnť
spe tā imensi boni/qd a dño accepturi sunt/ sustentati.
Alij autem econtrario/nec vocem pastoris audire vo/
lunt/nec quanta sibi promittanť attendere/terrenarūq;
rerum curis implicati celestia contemptui habent.
Proinde relicto vite pastore necesse est eos fame sitiq;
perire/nihil in se habentes quo recreentur/⁊ cū iterie
rint ad inferna delabi/nunq̄ de ascensu cogitantes/ in
quo saluari potuissent. Dum ergo breuem modicūq;
laborem subire nolūt voluptatibus dediti/penas pati

ingentes atq; eternas coguntur. Talis vite exitus illos manet/qui mũdũ magis/ q̃ mũdi dominum diligunt.

¶ De seculi cõtēptoribus amatoribusq;. Par. x.

QUidam dũ piscarent/alij in mari magnos opti/ moisq; pisces capiebãt/alijs in littore stãtibus al/ gam tantum colligere cure erat. Et hi qdē omniũ stul/ tissimi reputabant dũ inutiliter laborare putarentur. At vero postq; algã illã miscēdo euertendoq; auri mas sam inuenissent/apparuit nõ esse stultos / q multo plus luci i fecerant in alge collectiõe / q̃ illi alteri in piscium captura ¶ Hec parabola parti ad amatores seculi/par tim ad cõtēptores ptinet. Seculi amatores in mari flu ctuãt/q: bona instabilia diligũt. Seculi aũt cõtēptores in littore stant/q: illa dũtaxat que firma stabiliaq; sunt/ consequi affectant. Seculi amatoribus placent diuitie/ honores/luxuria/libido/cetereq; voluptates/prospera etiam valitudo/vires eximie/sensus integri/ forme ve/ nustas/ z reliqua corporis bona / q̃ nemo sapiēs concu/ piuit. Seculi vero contemptoribus q: nihil bonũ existi mant / nisi virtutē/ per quam eterna bona comparant / his potissime rebus animũ applicant/que ab illis igna/ ris rerũ estimatoribus veluti vilia contemnunt. Pau/ pertate vtiq; nõ diuitijs delectant/ humilitate nõ hono/ ribus/cõtinentia z castitate non luxuria neq; libidine/ z honestis laboribus non turpi voluptate. mentē quoq; sanam a deo sibi optant non corpus/ animi cõstantis ro bur non virium/vite integritatem nõ lenluum/ puriq; cordis nõ forme pulchritudinē/z ea q̃ spũs sunt nõ car nis. Quã ob rem insanire quidem mundi hominibus videnf. sed postq̃ hac sctã stulticia celestē thesaurũ asse cuti fuerint/tũc demum perspicuum fit/ eos solos fuisse sapientes/qui mundo stulti videbãtur/z e diuerso illos

vere fuisse stultissimos/ quos mūdus in primis sape iu/
dicabat. Sicq; in his dictū illud apostolicū impletur/ Cor.p
Stulta mundi elegit deus/vt sapientes confunderet. ma.j.

℄ De seruis dei/ et seruis dyaboli. Para. xj.

Duo reges erant contrarie penitus inter se natu/re ꝓpositoq; diuersi. Aliter seruos suos die vna oībus affluere faciebat delitijs/ita vt nihil ab eis desiderarēt/ quod caro concupisceret. reliquo vero vite tempore omni prorsus voluptate exutos nunq̄ conquiescere sinebat. semper infestans/ semper ab eis penas exigens magis q̄ dici queat atroces. Alter e contrario per diem vnum suos multum vexabat/sed deinceps p omnes reliquos bona cuncta illis ad votū suppeditabat. ℄ Quis adeo imprudentis ingenij est/vt nesciat/cui regum istorū seruire magis expediat? Duo reges deus et demon sunt. regnat hic sup peccatores/ ille dominatur iustis. Malus demon eos qui sibi seruiunt/ q̄diu viuūt in delitijs habet/ cū decesserint/ineternum cruciat. Deus autem seruos suos vite huius tempore/ qd̄ qr breuissimū quasi dies vna est in angustijs laboribusq; vexari gaudet/vt postea vere beatitudinis bonis felicitet sine fine. Quis ergo vsq; adeo rōnis inops est/ q non potius eligat deo seruire/vt p breui labore felicitatis eterne p̄mia capiat/ q̄ dyabolo ancillari vt p breuibus delitijs nūq̄ finiēda subeat supplicia? Quid hac vita breuius? quid eternitate/ plixius? et tamen(o humanarum mentium cecitas)q̄ multi reperiuntur/qui sibi p̄optent breuem voluptatem cum infinitis cruciatibus / q̄ breuem laborem cum quiete sempiterna. Malunt hic parump gaudere et illic postea in inferno semp tribulari/ q̄ hic modicum fatigationis ppeti/ et postea illic in celo semp letari/semp bonis omnibus perfrui. Fugiamus/ quantum

possimus istorum dementiam/ et domino deo nostro tota mente totisq; viribus seruiamus. Quod si feceri/mus/ ipse/ quo nihil est maius/ erit merces nostra. Quia in deo manebimus/ et deus in nobis.

¶ De illo q ppõit monachũ pfiteri et cũctaf. Par. xij.

Quidam quotidie iactãter predicabat/ se nauim onerariam sibi fabricatuꝝ/ daturũq; operã mercature/ ita vt speraret/ breui se in primis diuitem fore. Multum in deliberãdo temporis cõsumpsit/ dũ alios consulit/ cuius potissime opa in fabricãda naui vteref/ quibus in siluis aptiorẽ ad id materiã cederet/ quantum ferri ad contignationem nexusq; compagum sa/tis esset/ vnde rudentes/ vnde vela essent cõparanda. Denuq; prius q̃ʒ opus ceptum esset/ perquisiuit/ quis bonus gubernator/ qui naute pstantissimi haberẽtur. Cunq; oia didicisset (vide hominis insaniam) nihil hoꝝ egit/ que ppoluerat. atq; eodeʒ ocio/ quo talia tra/ctabat/ inutiliter cõsenuit. neq; peculiũ suum/ vt pmit/tere solebat/ auxit/ sʒ imminuit. ¶ Tales pfecto et illi sũt qui iuxta euãgelium relinquere omnia et christo suire sepe decernunt/ nũq̃ʒ incipiunt. Quicqd sibi in religio ne seruãdum sit ante ediscunt/ et cum se ad eaʒ rem sa/tis expedierint/ semp restat aliquid/ qd excusẽt quo se impediri dicant. Hoc autem fit/ quia semiplenam hñt charitatẽ. Quã si pfectam haberent/ nihil timerent. Charitas enim foras mittit timorem. Quid vereris o homo/ ne tibi victus aut vestitus deficiat/ si deo seruie ris/ et non vereris/ si seruieris mundo? Deseri ab illo formidas/ qui volucres quoq; pascit/ et terre flosculos variis vestit coloribus/ et in mũdo/ qui nisi ab eodem sustentaretur/ statim rueret confidis? Querite inquit Math. vj. primum regnum dei et iustitiã eius/ et hec oia adijciẽtur

vobis

vobis/ ⁊ tu tibi aliquid de futurũ putas? Idẽ alibi ait/ Tollite iugũ meum super vos/iugum enim meum suaue est/ ⁊ onus meum leue. Quid ergo illo inuitante/illo hortãte/qui solus potest omnia/iugum eius subire cunctaris? quid procrastinas? Nulla tãti ẽ libertas/quãti seruitus christi. in qua vna certissima spes ẽ felicitatis eterne. Tu igitur qui iam in lumine vite pfectionis pedem posuisti vide ne referas/ sʒ audacter ingredere. Nemo deo seruiuit/ ⁊ deceptus est: nemo mũdo/ ⁊ non cõquest9 est.

¶ De illo qui de monasterio redit ad sclm. Par. xiij.

Quidam in plebe minus q̃ȝ satis diues peregre proficiscens longinqȝ regionis regem adijt. Inter aulicos receptus cum bene laudabiliterqȝ suo fungeretur officio/breui charissimus regi/eiusqȝ beneficijs omnium opulentissimus euasit. Ceterum ad illa que reliq̃rat/mentem reflectere / ⁊ eadem iam felicioris fortune oblitus cõcupiscere/eoqȝ redire velle/ vbi natum ⁊ educatum se recordabatur/cepit. Cunqȝ in dies cresceret sibi ad suos reuertendi cupiditas/ domum tandem repetijt/ ⁊ pristine vite statu diu vsus / cum postremo vidisset / inter municipes suos multo sibi minus ⁊ rei ⁊ honoris esse/ q̃ȝ apud regem fuerat/grauiter ingemiscẽs dementie se ipm incusabat/ q magnã fecisset iacturam/ tũ hec quibus olim assuetus fuerat concupiscẽdo / tum illa que nup sibi parauerat dimittendo. ¶ Hec est eorũ parabola/qui seculũ relinquẽtes monasteriũqȝ ingressi celesti regi ministrare incipiunt/ ⁊ iam virtutibus diuites facti/qbus ante carebãt/pristinarũ voluptatũ quas abiecerant recordatione retrocedunt/ ⁊ ad seculũ vnde venerant redeunt. Post hec animo aliquantulum resipiscentes erroris conscientia dolent/ q de tutissimo salutis portu iterũ mortiferis mũdane vanitatis fluctibus

se cōmiserint. At tu qui tam pniciosum periculi genus cupis euitare quoties veteris vite cogitationib⁹ sollicitaris toties confige illas diuine cōtēplationis telo / armis orōnis pime / ꝛ ieiunioꝝ frigore cōcupiscētie ignē extingue / nec in te viuere finas / quod te per blādimenta in mortem impellit. Noli ad seculum respicere / qui in monasterio deo seruis. noli egyptias ollas concupiscere qui māna celesti ꝛ pane pasceris angeloꝝ. Quid ad vomitum recurris vt canis? et rursum in volutabro luti sordidari festinas vt sus? Aratrum tenens / et respiciens retro / non est aptus regno dei. Quod si qua te tuoꝝ qui in seculo sunt / cura reuocat / audi tibi dicentem dñs / Dimitte mortuos sepelire mortuos suos / tu mai me seqre. Hoc denicꝫ certo scias / ꝛ absqꝫ vlla hesitatione verissimum credas / neminē fuisse vnqꝫ / quem in monasterio perseuerasse peniteret / neminem / qui se ad seculum redisse non aliquando doleret.

¶ De impari merito paris bonitatis monachi et secularis. Parabola. xiiij.

Pagi cuiusdam colono iam etate fracto duo liberi erāt / ambo agriculture studiosi. Sed alter sedens a patre sui iuris factus / alter cuꝫ patre manēs / paterne se totum potestati dedit. Ambo pari labore in predio colendo occupati erant / pariqꝫ amore obsequebātur patri / sed tñ impari frugum ꝓuentu abūdabāt cuꝫ multo plus colligeret / qui pr̄is imperio subiectus fatigabatur / qꝫ qui suo se exercebat arbitrio. Huiusce rei que cā esset cum seniores pagi illius interrogarentur / responderunt / Patrem plus ei filio debere / qui se sua spōte patris suuꝫ fecisset / qꝫ qui libertate adhuc vteretur licet ꝛ ipe de patre benemeritus esset. matrē autem omniū esse tellurem / que omes aleret. ¶ Hec

parabola hoc modo explanāda mihi videtur. Omnes quidem nos per fidei adoptionem dei ⁊ ecclesie filij sumus. Sed si ab ea quesierimus/cur monachi ⁊ secularis/cum eque in excolendis virtutibus desudarint/ nō equalia merita sint? non ne respōdebit/ plus ei se debere/qui deo pñi obtulit in sacrificio cum virtutibus libertatem/ q̄3 qui solas donauit virtutes? Ello vterq3 seruet ea que religiōis sunt/alter tñ ita se subiecit/ atq3 ligauit/vt nunq̄3 sibi fas sit/ab obedientie/ castitatis/ paupertatis voto resilire/alter vero q̄uis deo non nun obsequens sit nondum tamen pro dei amore alioꝝ etiā imperio se subdidit.sed in eo adhuc manet/ vt quāuis castitatem seruet/nō tamen ita ne cōnubio illa3 si velit/ mutare sibi liceat. q̄uis etiā paup viuat/non tñ ea lege/ne vnq̄3 in vita diues esse possit/ neq3 ea cōditione/ vt quātulūcūq3 possidet/cōmune cum alijs sit/si nolit. Quisquis ergo tuoꝝ operum vberiorem fructū percipere cōcupiscis/define esse tuus/ totum te patri trade deo/nihil in te reserua/quod mūdus dicere possit esse suū. Qui vult post me venire īquit/ abneget se metip sum/ ⁊ tollat crucem sua3/ ⁊ sequatur me. Ille se metip sum abnegat/ qui nullum sui ius sibi relinquit/ sed se totum perpetuo alterius dedicat voluntati. matth. xvj.

¶ De fugienda feminarum consuetudine professoribus castitatis. Parabo. xv.

QUidam in sicilia montem ethnam flāmas eructātem cum inscenderet/ igni ꝓprior factus ardorē sentire cepit. tu3 quo ꝓximior flagranti iugo accesserat/eo magis estuabat. Postremo cupiditate scrutandi nature secreta tam vltra processit/vt cinere prunisq3 repentina quada3 montis respiratione veluti vēto effusis inuolutus periret. Qui vero ꝓcul inde con

fidentes huic spectaculo aderant vt viderūt qđ conti-
git detestati sunt homis temeritatē qui tam pñti peri-
culo vitam cōmittere ausus fuisset nulla cōpulsus ne-
cessitate. Quā obrem ipi retrocessere: atq₃ ad tuciora
loca: vnde vix fumum portētosi ardoris cernere vale-
rent rapti se se transtulerūt. ¶ Huius parabole simili-
tudinem facile explicari poterit qui nouit inquanto a-
mittende castitatis versentur piculo qui se vltro inge-
runt aspectibus feminaꝝ. Illis arridere/cum illis cō-
fabulari illas tangere ethneis ignibus ꝓximare est.
Tunc si licentior intercesserit familiaritas libidinis in-
cendijs cōflagrabit sanctioris propositi pudor: ⁊ turpi
seruire incipient luxurie: qui ante seruierāt chřo. Qui
vero a mulierum cōsuetudine quātuȝ potest: procul se
fecerit: ⁊ non minus eis q̄ȝ siculis illis ardoribus acce-
dere veritus fuerit semp cauens piculum quod mul-
tos perdidit/hic demuȝ animi corporisq₃ integritatem
quam deo vouit letus offeret. et angeloꝝ consortium
merebitur in celo qui Angeloꝝ vitam vixit in terris.

¶ De ijs quos tentatio superat / et a quibus su-
peratur. Parabola.xvj.

REx exercitu in aciem educto ꝓposuit victorib⁹
premium victis penam. Cum hoste congressi
preliabātur diu dubio marte pugnatum est. Qui tādeȝ
obnixius ptinatiusq₃ resistere vicerunt. In his tamen
quidam sepe humi effusi rursum resurgendo decerta-
bant: ita vt eosdem a quibus deiecti fuerant/superarēt.
Qui vero per ignauiam hostibus cessere plurimi inuē-
ti sunt. Quoꝝ alij cū pmū acriter obstitissent postre
mo pugnandi tedio magis q̄ȝ vi aliqua supati manum
aduersarijs dedere. Alij vero ante pugnā transfuge fa-
cti iugum subiere inimicorum. De his qui victi sunt/

regi tandē redditis suppliciū sumptum est. Illis aūt qui cum victorie laude rediere triūphus datus/ ꝛ cum rege simul cōsidendi ꝛ cōuiuendi locꝰ. ¶ Hec parabola nos omnes respicit/ quibus in hac vita assidue pugnādum est: ꝛ vt vincere valeamus nūq̄ꝫ cōquiescendum. Qui semper fortes sunt semp vincūt virtutūq; armis muniti nullū in se vitio locum relinquūt. Qui ꝓstrati resurgūt: hi sunt quos peccati penitet/ ꝛ post lapsuꝫ cautiores facti malaꝝ cupidinum laqueos diaboliq; insidias vitant iustitieq; cōseruande studio intenti vitam feliciter finiunt. Sed qui victi sunt/ cōcupiscētijs frena permittūt ꝛ per voluptatum abrupta p̄cipites in foueam perditiōis corruūt. Malunt seruire diabolo q̄ꝫ eius infestationi repugnare. qui neminē vincit/ nisi vinci volentem. Ex his q cuꝫ multo tpe cōstanter ac strenue decertassent/ postremo succubuere illos intelligimus qui cum vitam bene laudabiliterq; instituissent/ non vsq; i finem pseuerarūt. Et qm̄ militia est vita hoīs super terram fortibꝰ post modici tpis labores qui es eterne beatitudinis in celo cōfertur. Ignauis vero ꝛ luxurie deditis post breuissimas huius mūdi voluptates tormenta ignis inextinguibilis irrogant. O quanto igitur quandiu hic viuimus p̄ferendus est ocio labor mollitudini vite rigor delicijs asperitas et breuiter vitio virtus.

¶ De diaboli piscatione. Parabola. xvij.

Piscator callidissimus cū varij saporis escas trāquillo mari effudisset/ multa piscuū genera vno superiecte funde sinu comprehendebat/ cōprehensos mactabat. Si qui aūt illoꝝ anteq̄ꝫ retiaculū in sicco traheretur maculis illis quibus implicatus fuerat sese expedisset/ fuga salutem petebat. Post hec malebat herbis que in imo fundo nascuntur/ secure pasci/ q̄ꝫ pdulces

cibos illos / qui in fūmo fluitarent/cuꝫ piculo rapere.
¶ Piſcator hic diabolus eſt. Uaria voluptatū gn̄a ꝑpo
nit hoibus quos fallere querit. Supbis offert inanis
glie iactantiam auaris illicitum lucrum/ laſciuis nefa
rios cōcubitus/inuidis aliene fame ſuggillationeꝫ/gu
loſis crapulam/iracundis nocendi appetitum / ocioſis
ignauiam inutilemqꝫ torporem. Cunqꝫ talibus blandi
mētis incautos lactauerit/captos pimit. Morti enim
eterne deſtinatos ꝑpetuo cruciat. Porro ſiquis an̄ mor
tem laqueis eius per penitentiam ſe ſe liberauerit/ me/
mor in quanto ſalutis ſue diſcrimine verſatus ſit/ ma/
uult hūilitate deijci/egeſtate premi/caſte viuere/ om̄es
diligere/ ieiunijs extenuari/ iniuriam remittere/in bo
nis opibus quotidie exerceri/ qꝫ in oibus corporis vo
luptatibus perfrui. Quarum breuem dulcedinem/ſub
ſequitur eterni ſupplicij amaritudo. Quiſquis auteꝫ
vitio aliquo ex his/q̄ ſupra memorauim⁹ delectaꝛ diabo
li hamo captus eſt. Peribit niſi pri⁹ qꝫ pereat penitētiā
egerit/ꝛ q̄ voluptate illectus cōmiſit/dolendo deleuerit.

¶ De diaboli aucupio. Parabo. xviij.

AUceps in medio campi poſita noctua / ſepibus
quaque verſum fuſis / pulchreqꝫ vireſcentibus
ſeptem virgas viſco illitas appoſuerat ad auicularum
capturam/ipas e ꝓximo nemore ſtridula ſibilatiōe cō/
uocando. Ille mirabunde circa noctuā volitare/ꝛ i ae/
re pendule ludere virgis poſtremo inſidere tenacib⁹.
Quaꝫ alie ita penitus inhxſerūt/vt accurentis aucupis
manu capte perimerētur. Alie tam leuiter vt ante qꝫ ca
perentur inde expedite auolarent aucupemqꝫ elude/
rēt. ¶ Auceps iſte Diabol⁹ ē. Noctua que iocūda qua
dam geſticulatiōe aues ad ſe allicit corpori noſtro blā/
diens voluptas eſt. Hac illecti viſco ſeptem capitaliuꝫ

peccatoꝝ cōprehendimur. alius vana superbit elatione/ alius feruet iracundia alius pecunie cupiditate trahit/ alius fornicatione sordescit alius torquetur inuidia/alius ventri/alius ocio indulget. Sed qui longa assuetudine in aliquo hoꝝ vitio imersus contabuit/ vix vnq̄ erigitur. In eo itaq; pseuerans maligni aucupis huiꝰ manu premitur/atq; interimitur. Qui vero non vsq; adeo pertinaci mente obduruit/criminis cōscientia idētidem remordetur/ꝛ mores per penitentiam emendat. Peccata relinquit/ac saluti sue consulens operi accingitur virtutis. Auidis ergo diaboli faucibus elapsus/ eum a quo deceptus fuerat decipit. Qué enim ille delinquentem suam putabat predam/ correctum omittere cogitur. Quisquis ita se correctū senserit/deo gratias agat ꝛ cum propheta concinat dicens/ Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium laqueus cōtritus est et nos liberati sumus/ adiutorium nostrum in nomine domini/ qui fecit celum et terram. ps. cxxiij.

¶ De diaboli in suos suos īpietate. Par. xix.

Est quidam Tyrannus pre ceteris impius atq; crudelis. Illos eni qui sibi omni ꝑsus obsequio famulātur omni studio parent/in vincula tandem con iectos ꝑpetuis afficit supplicijs/ veluti si semper suo noī infidi infensiq; extitissent. Rebelles autem ꝛ inimicos ire finit illesos/quinimo blanditijs lactat benignitate allicit/vt cum sibi fuire cepint/ ꝛ ipsos repente perdat. Non eni alijs nocet/nisi quos sibi amicos fecerit/adeo puersi animi est maligneq; nature. ¶ Tyrānus iste diabolus est/note impietatis. Ei sane obsequūtur ꝛ obtēperant/ qui vitijs fuiunt. Quid eni ille aliud ab hoibus exigit nisi vt supbiant/oderint rixentur/crapulam impudicitiamq; sequantur/rapiant decipiant/detrahant/

occidāt/mala deniq3 oia cōmittere ne dubitēt neue eru/
bescant? Et id quidē non vt remuneret sue morem ge/
rentes voluntati: sed vt interimat. Qui vero contraria
his agunt eis nocere oino non potest: nisi cum dolo ali
quo seducti a ꝓposito colende virtutis desciuerint. Tūc
enim ⁊ ipsos callide sibi conciliatos mittit in interitum
sempiternum. Demus igitur operam/ si tuti esse volu/
mus/ vt diabolo semper aduersarij simꝰ amici nūquā.

¶ De quinq3 sensuū pugna. Parabo. xx.

Erat metropolis nolatissima/ Irenen vocabant/
in qua cum sūma aiorum trāquilitate degebat.
nihil discors nihil turbulētū aderat. sed in via que ad
eam ducit quinq3 diuersi generis bestie insederāt / oēs
quidem magnaꝝ virium horrendeq3 ferocitatis. Cum
his certādum erat cuicunq3 ad pacis vrbem transire
collibuisset neq3 oino nisi ferarum victoribꝰ dabatur ac
cessus. Qui vicerāt reliquū vite tēpus iocundeq3 age
bant. victi belluinis morsibus atq3 vnguibꝰ laniabant.
tantūq3 incōmodi succūbentibus accedebat quantum
vincētibus glorie. ¶ Nobis teritur hec parabola. Cū
quinq3 corporis nr̄i sensibus assidue nobis pugnandū
est: ⁊ ita pugnandum vt vicamus: si celestis btitudinis
pace frui volumus. Uisus Auditus / Odoratus Gu/
stus Tactus vim menti nr̄e ingerūt: ⁊ ad illicita ꝓuo
cant. si assenserimus malaꝝ cupidinum morsu dilacera
ti pibimus. Sin vero fortiter constanterq3 repugnaue/
rimus ratiōis freno carnis appetituȝ cōpescētes / inno/
centie atq3 virtutis cōseruate merito vere pacis patriā
ingredienur vbi perēnis viget cōcordia īdissolubilis
charitas indeficiēs leticia incomparabile bonum: feli/
citasq3 sempiterna. Hic luctandū est: vt illic requiesca/
mus. hic vincendum/ vt illic coronemur. Queratur

ergo bello pax/que non nisi bellando inuenitur. Sem-
per tamen dei auxilio nobis opus est/vt vincamus.

De penitentia & obstinatione. Para. xxi.

Quidam patri familias duo liberi erāt qbus ille ingentia quidē contulerat beneficia sed multo maiora adhuc se collatur spoponderat tanto eos amore complexus/quātus in nullo fortasse alio patre erga optimos filios queat reperiri. At ipi oīm ingratissimi nec paternor erga se bñficior/ nec sue prorsus humanitatis memores ꝑ bono malum/pro charitate odium referre cepere / monita eius nō audire/iussa cōtemnere/& ei a quo geniti/a quo sic dilecti fuerant / iniuriam irrogare nec lingue/nec manibus tēperātes. Patienter ille tollerare oīa/& vt tandem resipiscerent hortari. Postremo si deinceps ab offensis cessare vellēt sibiqꝫ obtemperare/quicquid hactenus in se deliquissent/eis cōdonatur se ꝑmisit/multoqꝫ potiora bona ꝑbiturum/ qꝫ ad eam vsqꝫ diem indulsisset. sin vero in malis ꝑseuerarent/non iam pijssimi parentis clementia vsur/ sed seuerissimi iudicis functur officio / neqꝫ oīo passurum male ꝑpetrata impune abire. Quā enim vindictā tāta non mereatur ingratitudo? Cōmouit plane alterū ex filijs cum mira pris benignitas / tum future pene / quā ille denunciabat/metus. atqꝫ ad genitorē suū ꝯuersus corāqꝫ prostratus/flens gemēsqꝫ. Talia inquit in te cōmisi pater/vt iam non sum dignus vocari filius tuus. Unum oro/ꝑterita delicta mihi remittas/& cum futuro cōpenses obsequio/qđ post hac me tibi spōdeo ꝑstiturum. Ex templo iste veniam meruit/amplexu osculoqꝫ exceptus a patre/& cum illud quod pollicitus fuerat/sedulo impleisset/ heres factus bonis omnibus affluere cepit. vsqꝫ adeo ꝑfuit ei mores vitamqꝫ correxisse. At

vero alter magis arrogantis animi ꝑteruitate obdura tus nec promissis allici/nec minis potuit deterreri. et quõ nunq̃ ab inueterate malicie proposito discedere volu/ it/patre post diuturnã patientiã in indignationẽ tandẽ concitato meritas tanta obstinatione penas dedit/ nõ mõ ab eo exheredatus/ verũ etiã teterrimo carceri vin culisq; eternis traditus. ¶ Hanc parabolã magis aper tam esse reor/q̃ vt expositiõe indigeat. Quis eni igno rat/deum patrem nobis in filios adoptatis ꝛ multa bo/ na cõtulisse/ꝛ plura promisisse? Nos vero erga eũ nõ solum esse ingratos/sed ꝛ iniurios/dũ neq; que iubenf facimus/neq; que ꝓhibenf cauemus? Et tñ ille pientis/ simus dñs non cõtinuo delinquentes punit/ sed vt cor rigamur expectat/Si penitentiam agimus/veniam in/ dulget ꝛ eterne btitudinis efficit participes. Obstina tos autẽ celesti hereditate indignos iustus iudex in in / fernum deijcit cruciandos. Et cum hoc ita sit/quis tã sibi ipsi infensus est vt nũq̃ eum deliquisse peniteat? nec iam quãtũ potest/maturet per vite emendationem vitare supplicia beatitudinẽ promereri? Nolo inquit dñs mortem peccatoris/sed vt conuertatur ꝛ viuat.

¶ De penitẽtia ꝛ cõfessione. Parabo. xxij.

Imperator quidam singulari pietate insignis/ cum plurimos in ciuitate conspiceret/qui leges quas ipse tulerat/minime obseruarent/noluit cõtinuo adulciscẽdum scel⁹ animũ cõuertere/sed interim aliã rogauit legem/vt siquis suo ore se deliquisse fateretur/ veniam precatus impetraret. soli autem penã pẽde/ rent qui crimen confiteri/ꝛ impunitatem cõmisso fla/ gitio poscere neglexissent. Nouerat ille quidem omẽs eos qui deliquerãt/neq; necesse erat/vt aliquid ex ipo/ rũ cõfessione disceret. Sed hoc idcirco exigebat/vt illi

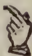
se ipsos accusando ostenderēt/quātū3 de pp͡etrata cul
pa doleant quātū de pp͡etranda cauere decernāt vt scili
cet sponte susceptus peccatoꝝ dolor dolorem supplicij/
qui peccātibus debebatur submoueret sontesq3 ad ino
centie statū penitētie merito reformarētur. ¶ Talis in
ecclesia lex dei est. Nihilq3 factu facilius penam peren/
nem vitare volētibus q̄3 vt eos ꝛ peccati peniteat/ꝛ fa/
teri peccata non pigeat. Non hic pecunia exigit/ non
peregrinationis labor nō nauigatiōis periculum non
mundane militie studium non aliqua exterior corpis
fatigatio/absque impēsa/absq3 mora pagi potest qd iu/
betur. Linguā3 tm̄ moue vt cōfitearis/ Cor vt doleas/
animum vt caueas/ꝛ omni prorsus aiaduersione liber
euades/imo et mercede que iustis promittit dignus.
Ceterum mirādum ne magis an lugēdū sit nescio/ cū
penitere ꝛ cōfiteri nemini non in promptu sit nō pau/
peri non egroto/nō morboso/ non longa etate iam de/
crepito seni/esse tñ aliquos/qui ne hoc quidē pstare vo
lunt. penamq3 illam/omnibus que hic inferri queunt/
acerbiorē3/ subire malunt q̄3 a delinquēdi obstinatiōe
resipiscere/tam in se ipos crudeles/q̄3 erga clemētissi/
mum legis latorē deū iniqui. Hec ergo parabola illos
respicit/qui penitētie cōfessionisq3 sacramētu3 ex diui/
na largitate fideli populo indultum cōtemptui habent.
Et si id quia peccare delectat agunt imprudentissimi
sunt cum nō aiaduertāt neq3 q̄3 breuis ista delectatio
sit neq3 q̄3 longa illi succedāt tormēta vtiq3 quoꝝ null9
finis. Sin vero quia qd in oculto commiserint/ nemini
manifestū volūt valde ridiculi sunt/ Ut quid enī robur
est ea hominibus reuelare/que deo spectāte non puduit fa
cere? ea vni nunc confiteri/ que nisi confiteare oibus
postea nota erunt in die iudicij? Dicēte Naū prophta
iij. Ecce ego ad te dicit dñs deus exercituū et reuelabo
pudenda tua in facie tua/ꝛ ostendā in gentib9 nuditatē

tuam: et regnis ignominiam tuam. Quāto igit melius est: quāto optabilius nūc vni sacerdoti cōmissa dicere: hisq; expiatis celo se dignum p̄stare q̄ȝ tunc vniuersis nō modo hoibus: verum etiā Angelis manifestuȝ fie/ri: et qd icōparabilit peius ē eternis mācipari supplicijs;

¶ De futurorum bonorum malorumq; contem platione. Parabola. xxiij.

Rex quidam in omni laudis genere p̄stantissim⁹ omniumq; que considerari queūt locuplex / lege decreuit ita vnūquēq; Ciuiuȝ suor̄ donis honoreq; affi/cere si illis dignum inuenisset: sin contra in exiliuȝ perpē ne relegare. Itaq; q̄sdam exp̄statiōibus in ciuitate reti nuit: vt vna secum regni bonis fruerētur, feliciterq; vi uerent. Reliquos in proxima insula cōsidere iussit atq; ibi agros colere / opibusq; fructuosis se exercere: vt eo labore transferri ad ciuitatem mererent. Si qui auteȝ ignauie dediti voluptatē corporis q̄ȝ laboreȝ sequi ma/luissent ad vlteriorē insulā fedam / squalentem feris ra pacibus et mortiferis anguib⁹ plenā deportarētur exi/lio nunq̄ȝ finiendo. In insula ergo in qua primitus po siti fuerant: alij propositum sibi p̄mium affectātes rele gationēq; timētes nauiter operi incūbebant. Alij vero ociosam vitam actitātes iocis risibusq; tēpus terebāt/ p̄ntiūq; voluptatum illecebris deliniti / nihil de his que futura erant cogitabāt in eo dūtaxat sibi beatitudinem cōstituentes: qd mox relinquere cōpellebātur. Illi aūt quibus mens sanior erat semper futura que nullo fine cōcludūtur: meditantes oīm prorsus p̄sentium rerum delectatione abstinebāt. Erāt eo loci duo scribe. Quoruȝ alter probitates oīm alter vitia cōscribebāt. Rex igit quotidie aliquē de turba illa ad se euocatuȝ quid ī vita egisset inquirebat, aderāt scribe pro illo stabat qui be/

nefacta eius conscripserat. Sed qui peccata notauerat: acriter accusabat. Tunc homo ille aut pmium aut exiliũ ex snia regis accipiebat. ¶ Parabole hui⁹ itelligētia hec est. Rex ꝛ iudex nr est Chꝛistus ciuitas paradisus. Qui cuȝ rege bonis eternis pfruunt. Angeli atqȝ sctōꝝ anime sunt. Insula in qua nobis laboꝛādum est: terra moꝛtalium est. In hac qui pꝛopositā sibi vel beatitudinē vel miseriam contemplantur ocia fugiunt voluptuosam vitā ꝺtestant libenter laboꝛibus exercent quibus ꝛ bonū futurum cōsequi: ꝛ malum vitare sperant. At vero illi quibus nulla est neqȝ paradisi neqȝ inferni consyderatio psentia tm̄ curāt: carni fuiunt: ꝛ pecudum moꝛe quicquid voluptatis queunt capere festinant nulla equi honestiue ratione habita nullo vel premij desiderio vel pene metu suscepto. Ubi autem ad finem vite puentuȝ est ad tribunal chꝛisti quisqȝ ꝺcesserit sistitur. Animam illius Angeli benefacta recēsentes defendunt: demones delicta expꝛobꝛātes criminātur. Judex si virtutes vitijs victas viderit: mestam ad inferna relegat: sin virtutibus vitia superata cognouerit letā ac gestiētem btōꝝ cōcilio adsciscit ꝛ bonis felicitat sempiternis. Quibus certe si digni effici volum⁹ magnitudinem eoꝛum atqȝ gloꝛiam iugiter meditemur. Non potest terrenis voluptatibus mens illici celestium contemplatione occupata.

¶ De libꝛoꝝ seculariū lcōne. Para. xxiiij.

Bonus agricola maturis messibus cum areā repleuerit totum simul aceruū verberat atqȝ contundit. Post hec paleas a frumento separans hoc sibi colligit in hoꝛrea illas pabulum iumentis relinquit. ¶ Haud aliter agēdū existimo lraꝝ studiosis quoties vel gentilium vel nroꝝ euoluerint libꝛosque in vtilia

sunt respuāt. que vero bene viuendi institutionem su/uare queūt excerpant. Non est vitium oīa legere/ sed sine delectu omnibus delectari vitiū est. Omnia probate inquit Apl'us/ quod bonum est tenete. Et dominus in euangelio zizania cum tritico colligere iubet/ sed hoc vsui seruare/ illa igni vrenda tradere.

¶ De instantia orationis. Parabo. xxv.

Quidam paupertate cōpulsus mendicare cepit: Et primo hostiatim panē petens abūde sibi alimenta cōparabat. deinde diuitū cōciliabula circūiens non modicam colligebat pecuniam. Igitur elemosinis tandem diues factus dicere solebat/ mēdicos pri⁹ oportere fieri qui diuites euadere cupiūt. ¶ Hec parabola orare nos admonet ꝛ quasi mēdicos in omni loco omniq; die sublatis in celum manibus deum deprecari/ si pane illo vesci volum⁹/ quē gustando nūq̄ꝫ esuriemus/ si opibus illis ditari/ quas nec fur surripe/ nec tinea potest corrumpere. Petite inquit/ꝛ accipietis/ q̄rite ꝛ inuenietis/ pulsate ꝛ aperietur vobis. Quid ergo cūctamur? ipe iubet poscere/ qui solus potest dare ꝛ nisi paratus esset tribuere/ postulare non p̄cepisset.

¶ De elemosinarum fructu. Para. xxvj.

Rex iustissimus vsuras lege interdixit ꝛ tn̄ feneratores diligebat. Qui videlicet soli sibi nō alijs fenerarent. Multi itaq; offerebant illi decem/ ꝛ recipiebāt centum/ quantoq; plus impendebant/ tanto plus multiplicato fenore lucrabant. Sed nemo a rege vsuras exige
Puer. re poterat qui non ante aliqd tribueret. ¶ Hec parabola
xix. elemosine fructū commēdat. Qui eni miseret pauperis
Lu. vj. (vt ait scriptura) dn̄o fenerat. Date inquit/ ꝛ dabitur vo/

bis/mensurã bonã z confertã z coagitatam z supeffluentem dabunt in finũ vestrum. Nullum isto lucrosius vsure genus est/z a paucis exercet. Nullũ illo damnabilius quo homines obligant/z multis invsu est. Tanta est enĩ in plurimis terrene opulentie cupiditas/ vt celestis thesauri pariat obliuionem. Cuius quidem thesauri pcium qui recte consyderauerit facile cetera oia contemnet.

¶ De auaricie vitio. Para. xxvij.

Quidã domi sue largo igne delectatus ligna lignis cumulando magnum conflauit incendium. ita vt domus quoq; flammis repẽte crescentibus correpta cõflagraret. Quo incendio ipe etiam circundatus nec effugere valens perijt. ¶ Talis est omnis auarus/q cumulãdarum opum nulla congestione satiatus quantum põt aceruo addere nõ cessat. Ceterũ dũ fenore/rapinis/fraudibusq; minus abstinet (ceca enĩ auaritia est/ in oia illicita impetu ruit) penã que talib^9 debet/ elabi nullo modo põt. Et cũcta que congregauerat relinquere z gehenne incendia nudus subire compellit. Talis quippe erat ille de quo in euangelio dictũ est/mortuus ẽ diues/z sepult^9 est in iferno.

¶ De malorũ consortio fugiendo. Par. xxviij.

Fullo z carbonarius conducta domo vna habitabant. Sed quicquid fullonis cura candificass3 expolliſſetq; /hoc totum carbonu3 iuxta iacẽtiu3 contrectatio nigram diffundens puluiculi fuliginem deturpabat Ja3 nemo fulloni pannos credere nemo inertiam eius non culpare. Cũq; nullum artis sue questũ facere cepisset/contubernalis exercitio pvocatus ad Carbonariam animum conuertit. Igitur de fullone factus z ipe Car/

bonarius/ misere vitam sustentauit. tantum illi mali cō/tulit abiectissimi sibiq; diuersi artificis commune habi/taculum. ℂ Hec parabola docet perditoꝝ hominū con suetudinem probate vite viris esse perniciosissimā. Nā cum affectus nostri ad malū magis q̄ȝ ad bonum proni sint modicum fermentum totam massam corrūpit. Pau latim ad eorum transferimur prauitatem quorum con/sortio vsi fuerimus. Unde Apostolus ad Thessalonicen
Scōa
iiij
ses scribens. Abstinete vos inquit ab omni fratre ambu lante inordinate. Fit enim plerūq; vt cuius quis vel col/loquio vel conuictu delectatur eius imitetur ꝛ mores.
ps.xvij Hoc propheta testat dicens. Cuȝ sancto sanctus eris/ ꝛ cū homine innocente innocens eris ꝛ cuȝ electo elect⁹ eris ꝛ cum peruerso peruerteris. Qui ergo innocentie sue mū ditiem integram illibatamq; conseruare desyderat flagi tiosorum cōsortia deuitet ꝛ sui similiū accessib⁹ copulet.

ℂ De ociositate cauenda. Par. xxix.

Q Uidam ocio ignauieq; deditus paupertate graua ri cepit angebaturq; animo se inopem factuȝ: nec tamen excitari ad agendum aliquid poterat quo sibi vi/ctum cōpararet. Somniauit se thesaurum reperisse quē auide sinu collectum pressis (vt sibi videbatur) manibus astringebat. Nox autem cum euigilasset excusso sinu ni hil inuenit. Iterumꝫ tertio eodem visu ludificatus deuȝ suppliciter petijt vt tandē aliquādo vero somnio inopie sue subueniret. Responsum accepit si voti compos fieri vellet vero labore exerceret: meminissetq; ociosi eē som niando rem querere industrij vigilando atq; ideo quidē alterum nihil facere lucri alteꝝ multum. ℂ Hec parabo la satis aperte ociosorum arguit stulticiam. Quibus cū omnis labor molestus sit mirantur q̄ vite necessarijs in digeant. Sed sicut hi nullo negocio intenti frustra aliq̄d adipisci

adipisci sperant ita & illi profecto / quibus religiose vite fatigationes fastidio sunt inaniter se beatitudinem cõse cuturos cõfidunt/licet iis que lege vetitas sunt/ satis ab stineant. Quod si attenderent/quod seruo illi in euange lio contigit / Qui sibi creditum talentum nihil lucratus dño suo restituerat nullam fortasse corporis inquietudi/ nem declinarent nullo labore lassarent. Quid enim infe licius illo qui manibus pedibusq; vinctis mitti iussus ẽ in tenebras exteriores/ vbi fletus erit & dentiu; stridor? Tale ergo meretur premium qui tempus ad bene agen dum datum nihil agendo cõsumit. Declina a malo. Spi ritussctũs inquit & q; hoc non fuit satis / necessario subiũ xit & fac bonitatem. ps. xxxiij.

Cde mendacio vitando. Par. xxx.

Quidam fingere solitus dum incederet q' repenti no lapsit crure confregisset edito eiulatu opẽ alio rum vt subleuaretur implorabat. Multi miserando pro tinus accurrebant erigebantq; iacentẽ. at ille mox inde exiliens chachinansq; se illis illusisse iactabat. Plurimis ita deceptis vanitas hoīs iã fere nota erat cũ forte cõtigit vt in itinere pede lapidi incusso cõcideret/coxãq; vehemẽ ter elideret/ nec se se attollere valeret. Idcirco humi prouo lut' frustra vt adiuuaref diu clamitauit nullo non putãte id illũ sicuti consueuerat de ridiculi causa simulare. Tũc demum intellexit q̃ male sua sibi cessisset simulatio/ cu; ibidem aut moriendum foret nemine opem ferente aut soli se erigendum. C Hec parabola nos admonet/ne mẽ datijs assuescamus. Nam etiam cum vera narrabimus/ nequaq; verbis fidem prestabit quisquis ante fuerit dece/ ptus. Ab illo maxime mendatio declinandũ est quo vel vera religio puerti posset vel proximus offendi. De eius/ modi genere mendatij dictum est / Os quod mentitur

occidit animam.

¶ De alijs non iudicandis. Par. xxxi.

Rusticus omnium insulsissimus asellum vna cum oue in pascuis relictum cu3 non inuenisset/ ab oui cula putauit deglutitum ꝛ in furorem versus fuste proti nus arepto male acceptam delumbauit atq3 abijt. Post/ ea ne saltem pellem humano vsui aptam perderet/eodē loci rediens asellum qui dudu3 aberrauerat iuxta pascē tem reperit/ꝛ mirabundus ac stupens. Ecce mihi inquit castigata ouis asellum/ quem comederat viuū euomuit. ¶ O ridiculum ꝛ plusq3 rusticane fatuitatis hominem. Quis vnq3 audiuit iumentum aliquod ouino ore vel vorатum vel editum? Ceterum hec parabola eo spectat/ vt credamus/non minus desipere eos qui dubijs in re/ bus certam pferunt sententiam/cum dominus clamet ꝛ

matth. dicat/ Nolite iudicare ꝛ non iudicabimini. Nolite cōdē/

vij. nare ꝛ non condemnabimini. In quo enim iudicio iudi caueritis/iudicabimini/ꝛ in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Non ꝙ ꝛ ipsi peruerso iudicabuntur iudicio. (Iustus est enim dñs ꝛ rectum iudicium eius) s3 q2 merito damnandi sunt qui alijs inmerito detrahere non verentur.

¶ De victus moderatione. Par. xxxij.

Octo rustici suum quisq3 iumentum onerauerant frumento ac vino iter habentes vrbem versus vt his ibi diuenditis pecuniam secum referrent. S3 vnius iumentum plus iusto pondere pressum pre lassitudine vix incedere poterat/ gradatimq3 in via corruendo remo ratus nequiuit eo peruenire quo dñs volebat. Hic ergo nihil emolumenti adeptus tristis ac merens in via rese

dit quem etiam latrones inuadentes despoliatum trucidarunt. Alter vero cuius iumento tãtum oneris impositum erat quantum ferre poterat ad nundinas in tempore occurrens plurimu3 lucri fecit/letusq; & incolumis domum rediit. ¶ Hec parabola parti parasitis ganconibusq; partim victu modico vtentibus canitur. vt appareat quantum vtrorũq; fors inter se distet Illi qui esculentis poculentisq; supra q̃3 satis est ventrem infarciunt iumentum plus equo onerant. Proinde tardi ad bonũ proni ad malum identidem in flagitia plabendo beatitudinis eterne mercedem amittunt. & ad tormentorum loca protinus deuoluti demonum pernitiosissimorũ humani generis latronum afficiũtur iniurijs. Nempe hoc illud est/quod in euangelio a veritate dicitur, Ue vobis qui saturati estis qm̃ esurietis. Qui vero nõ plus q̃3 nature necessitas postulauerit ventri indulgent iumẽtum quantum ferre preualet onerant. Inde rõnis compotes appetitu3 frenant vitijs abstinent virtutum que stu ditantur & ad celestem patriam hilares redeunt iaz nunq̃3 non beati futuri de his enim dictum est Beati q nunc esuritis quoniã saturabimini. Cauenda est igitur crapule intemperata libido q̃ cupiditatib⁹ seruit ipmq; corporis nostri iumentum ieiunij castigatione domandũ ne recte recalcitret rationi s3 pareat vel inuitum. Lu. vj. Lu. vj.

¶ De bonorũ malorũq3 hominũ vita. Par. xxxiij.

Est mons quidam asper sane & arduus adituq3 difficilis. Ceterum in summo patet planities omnis generis fructibus exuberans & quisq; irriguis amenissima & in qua nihil omnino quod animum oblectare possit de ẏderatur. Plerinq; tanti fruend. boni spe illecti magno labore per inuias rupes callesq; arctos & senticosos nituntur ad cacumen peruenire. & vt voti compotes

efficiantur/nec die nec noctu conquiescunt. Monti huic subiacent effusi campi amplissimaq; arua ⁊ ea quidē ar/boribus herbis floribusq; consita / sed in quibus nullus certus fructuum prouentus appareat: Nam etsi multa suis promittere cultoribus videantur / nihil prestāt. Fruges quippe fere omnes messis tempore in modicus exurit estus / arescunt siccitate herbe / Pomia ventorum turbine agitata ante maturitatem ad terram decidunt atq; ita auidos agricolas in fine spes omnis frustratur. Multi tamen ipsa foliorum luxuria florumq; decore capti malunt ibi inutiliter desidere q; ascendendi montis laborē subire. Contempto itaq; bono illo quo nullum maius/quod ab his qui iam iuga tenent feliciter possidetur mā-sione vanitatis plena contenti sunt. hi pecudum carnib° aluntur ⁊ que humi legunt oleribus / alij porcos / alij hircos pascunt / alij canes nutriunt / ⁊ lepusculos venantur / alij conscensis arboribus auium nidulos rapiunt ⁊ frequenter cum ipsis quos manu prehenderint corruunt. alij aurivenas queritando terram effodiunt / irrito tamē labore / cum nihil inueniant. Sed hoc quoq; mali patiuntur / q diuersarum ferarū / quibus ager ille abūdat / morsibus patent. Hunc leones / illum lupi alium vrsi comprehensum laniant / atq; alios alie bestie carptim lacerando interimunt. Cūq; hoc ita sit / ceteri periade ac si ab omni prorsus periculo procul sint / inter se ludunt rident iocātur / voluptatibus indulgent nec ante eidem exitio se obnoxios animaduertūt / q; experimento didicerint. adeo mens vitijs dedita nihil quod cauendū sit prospicit / nisi forte cū iam caueri non possit. ¶ Hec parabola bonorū malorumq; hominum vitaz comprehendit. Arduus est ⁊ difficilis virtutuz ascensus at in summo beate quietis merces est. Campi autem qui ima montis tenent / latas vias habent que ducunt ad perditionem delitijs ad modum fecundi sunt sed que mox in perniciē vertantur.

Incole carnibus viuunt/quia pecudum more presenti/bus contenti futura non considerant: adherens terreo lus decerpunt dum terrenarum rerum obruti curis ad contemplanda celestia nunq̄ eriguntur. Porcos pa/scunt qui turpis libidinis ceno inquinantur. Hircos se quuntur qui infamis vite fetorem exhalant. Canibus lepores inuadunt qui procacis lingue latratibus inno/centiam aliorū ledunt. Nidulos aucupantur quos ina nis glorie cupiditas tenet dum honores ambiunt & ce/teris preesse affectant. Aurum in terra querunt & eludun tur/Qui cum multas opes congregauerint vita defun cti eas relinquere coguntur. Longum foret singulorum enumerare vitia. omnis eorum voluptas lubrica est te neri non potest cito elabitur & merorē suis relingt ama toribus sempiternum. Mox enim illi priuati omnibus ad inferna rapiuntur & asseris ignem spirantibus mor/dentur. Leones quippe demones sunt qui superbos in festant. Lupi qui voratium hominum ventres carpunt. Ursi qui iracundos pedibus conculcant. Denique di/uersis vitijs quondam obnoxios diuersi illic spiritus assidue cruciant. Dumque isti infelices inter tormenta mi serabiliter lamentantur illi qui virtutum colle supera/to iam summa attigere beati exultant. Alteros breuis la bor ad eternam prouexit quietem alteros breuis volu/ptas inextinguibilis ignis oppressit ardoribus. Utro/rūque finē cogitet qui nosse cupit qualiter sibi inter mor/tales viuendum sit.

C De perseuerantia boni. Par. xxxiij.

Duo lini textores erant/ satis vterque artis periti/ sed ingenio diuersi. alter enim opus suum arden/ter accelerabat alter moderate admodum exercebatur. Ille ergo festinus cum multum vna alteraque die operis confecisset lapsus demum resedit factusque est remissior/

⁊ laborem pertesus telam cui texende tanto studio incu
buerat imperfectam dimisit. Hic autem qui in eiusmodi
negocio minus strenuus videbat quia tamē cepto ope
ri manum nunq̄ subtraxerat eo peracto boni pruden
tisq̄ textoris laudem reportauit. ¶ Hec parabola admo
net/sepe contingere vt religiose vite propositum mutent/
qui dum proficere immodestius affectant supra vires se
se laboribus grauant. E diuerso autem moderate labo/
rantium temperies constans ac firma permanet ⁊ cum
semper eodem vite tenore cucurrerit adcapienda vsq̄
beatitudinis premia feliciter accedit. Qui enim perseue
rauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. Nam ⁊ in agone nō
qui celerius sed qui perseuerantius currunt metam ci/
tius attingunt ⁊ adepti victoriam coronantur.

¶ De Humilitate ⁊ Superbia. Par. xxxv.

Obsidebatur ciuitas gygantum ab exercitu homi/
num gygantee proceritati pene equaliū ab ea mu
rorum parteq̄ occidentem spectat. Eam vero que oriē/
tem respicit oppugnabant exigui quidem corporis sed
virium robore viri prestantes atq̄ inuicti. Igitur sagitta
rij qui in muris erant illos ex aduerso grandes atq̄ su/
blimes deiecere sagittis. non enim poterant errare ictus
in tam ampla corpora directi. Hi ergo quia in primis ma
gne stature erant ad vnum perierunt cadaueraq̄ corū
coruis pabulum fuere. Illi autem pusilli ⁊ pomilionib⁹
pares cum ad certamen progrederentur facile vitatis
ictibus acriter instabant. Itaq̄ proxime subeundo p sub
terraneos cuniculos vrbem irrumpentes ciuibus par/
tim cesis partim in vincula coniectis/rerum potiti sunt/
tanto celsiorem adepti gloriam / quanto statura mino/
res erant. ¶ Hec parabola superbiā premit/humilitatem
extollit. Ciuitas gygantum potentia demonum est. Sub

ea superbi sedent/humiles pugnãt. Diaboli iaculis homines arrogantia elati feriuntur/dum vitiorum offendicula non declinant. Coruorum cibus tunc fiunt/cum demonum morsibus carpuntur in inferno. Homines vero humilitate submissi diabolicis viribus fortiores sunt non muros illos scandunt/in quibus aduersariorum superbiam stare vident / ne pari cum illis vitio notentur. sed vere humilitatis cuniculos prudenter subeundo victores euadunt & dominari incipiunt. Leti deinde iam ad celestem prouecti gloriam illum de euangelio versiculum decantant/ Deposuit dominus potentes de sede & exaltauit humiles. His oritur sol iusticie/ illis occidit: quia deus & superbis resistit & humilibus dat gratiam/ ideo alteri orientem versus stare dicuntur/ alteri occidẽtem. In lumine igitur veritatis manent qui humiliantur & in tenebris erroris cecutiũt qui superbiunt. Quid multa? eiecta de celo superbia corruit in infernum/ de inferno sublata humilitas ascendit in celum. & adhuc aliquis vel superbire audet vel humiliari negligit? Profecto nihil est illo stultius/qui ex his duobus inter se cõtrarijs quid sibi eligat nescit.

De Patientia iniurie. Par. xxxvj.

Quidam conditū in arca thesaurum seruo suo tradidit seruandum iubens vt sicuti acceperat illesū ita cum posceretur/restitueret. Seruus ergo multa cum sollicitudine obseruabat illum/ne quis vel per vim eriperet vel furto surriperet. Interea dum custoditur arcam quia lignea erat/ caries vitiare cepit teredines exedere iam parum aberat vt quaq; versum corrupta opulentiã illam detegeret quam intra se occultabat. Cū igitur cerneret seruus arculam indies deperire atq; absumi / nihil id pensi habuit/ non arcam seruare se inquiens / sed

qui in ea erat thesaurum vt integrum domino redderet cum ille iussisset. Quinimmo letabatur / q arce labes ipa probatura esset seruantis fidem cum is fatiscente quoq3 repositorio domini thesaurum dispergi dissiparique non pmiserit. Hec parabola nos ad patientiam iniuriaru3 hortatur / que nobis quandoq3 indigne irrogantur / si quicq3 irrogari indigne peccatorib9 potest. Igitur equo animo tolleremus si quis nos contumelijs carpat / rapinis exhauriat / maledictis lacessat / si quis nos cedat / verberet / sauciet / mutilet / et quo quomodo nos affligat. tantu3 caueamus ne forte irritemur ad vindictam / et illis mala p malis redder nitamur / quos iubemur diligere / et orationibus iuuare. Ledant illi quantum volunt exteriora nostra anime thesauro qui intra nos est nocere non possunt nisi ipsi assenserimus. Assentiemus autem si per im patientiam peccabimus. Nostra quippe delicta nobis detrimento sunt / non aliena. Quod sine lacessiti quidem irascamur / apparebit tanto nos fideliores fuisse thesauri huius custodes / quanto grauiora pertulerimus. Ita deniq3 depositum suum exigenti dno restituemus illibatum / si omnia extrema pati maluerimus q3 peccare. si no illos timuerimus qui corpus tantum occidunt / sed eum potius qui simul corpus et animam potest mittere in gehennam. Hic ille est qui in euangelio beatos vocat persecutionem patientes propter iusticiam / et eosdem consolatur dicens / Gaudete et exultate / quoniam merces vestra copiosa est in celis. Quis ergo tam insipiens rerum existimator est vt non anteponat eternam patientie mercedem cuicunq3 iniurie vindicte?

De iiuria q nemi magis nocet q3 suo autori. Pa. xxxvij

Fuit quidam tam ire impatiens / vt cum in alios commotus fuisset / se ipsum diuerberaret / neq3

verbera solū/ sed etiā vulnera qn̄q; infligere sibimet visus. Etenim indignationis furijs velut rabidus canis agitatus / quoties aduersus quempiam furere cepisset/ stricto repēte gladio corpus suū sauciabat. ¶ Talis est quilibet maligne mentis improbiq; ingenii vir. Quoties alium ledere parat/ semet per se ipsum grauius offendit. dum alterum verbis petulātib⁹ lacessit/ plus sibi q̄ illi nocet. ijsdem ictibus quos in alienum corp⁹ nequiter dirigit/ suam lethaliter configit aiam / ⁊ quicquid nocumēti alijs inferre decernit/ id totum ipsius incidit capiti. Neq; .M. qui patitur iniuriam/ sed qui facit peccat. Peccatū autē suo nocet auctori non illi in quē peccat. quinimmo ei q sustinet/ pdesse potest offēsa offensori vero non obesse nō potest. Profuit quippe martyribus persecutiones pati/ sed persecutorib⁹ conceptum in illos odium obfuit plurimum. Unde tamen hominū dementiam/ non aiaduertunt / semper sua se ledi manu ⁊ id quidē in parte longe nobiliore / quam in qua inimicum ledere putant. Inimicum vtiq; non nisi in fortunis/ in fama/ in corpus offendere possunt / que tam momētanea sunt/ vt si illi non rapuerint/ tēpus eripiet. seipsos autē in aīa offendunt / qua nihil est in homine prestantius /nihil insignius. Si .M. nihil prodest totius mūdi lucrum cum aīe detrimēto/ nō ne aīa pciosior ē mūdo? Nolite ergo cōtemnere animā (vt apostolus inquit) pro qua christus mortu⁹ est. Aliam suam cōtemnit/ nō solū q pximū odit/ sz etiā ille q nō diligit.

¶ De bono ope pmanētis ī peccato. Par. xxxviij.

Arborem frugiferā agricola fouere volens/ multo labore ⁊ fimum ei apponebat / ⁊ aquam quotidie trunco infundebat. nec tū efficere potuit/ quin illa luescētibus primo folijs/ deinde collabētibus pene

tota arescerct. quia radici vermis in erat/ cui^9 assiduo carptu vitiata nec fructum ferre/ nec oino viuere vale/ bat. At vero postq̄ ille circunfossa rastro radice tam noxij morsus vermiculum exenisset rursumq; egestā humum suo loco reposuisset sanata radice arbor pau/ latim reuixit ꝛ humore concepto folia emisit / florē fe/ cit/ fructus ad maturitatē vsq; pduxit/ reliqui quoq; tē poris vbertate suo fauit cultori. ¶ Hec parabola eos respicit/ qui cum multū in virtutib^9 capessēdis desudēt parum tñ aut nihil proficiunt/ quādiu crimen aliquod
Eccl.ix intra se fouent. Scriptum est enim/ Qui in vno pecca uerit/ multa bona perdet. Porro idem si penitētiam egerit/ si vitium illud quod radici animē pertinatius inhserat/ extirpauerit abiecerit q; totus iam sanus fa/ ctus meroz beatitudinis premia incipiet eiq; pfectius constantiusq; animi bonis exuberans tum vsq; in finē in his presenerans. Frustra autē ad fruendaq; beatitu/ dinem peruenire nititur/ qui vel vnius flagitij morbo affectus claudicat. Singulis quibusq; vitijs renūciet necesse est/ singulis quibusq; quātū potest careat/ qui ea que bene facit/ prodesse sibi cupit ad salutem.

¶ De morte omnibus cōmuni. Par. xxxix.

Villicus cum fenum meteret solo tenus/ pratēses herbas tam que mature erant / q̄ȝ que adhuc la/ ctentes tenelleq; simul collegit/ cuncte denique pariter siccate sunt. Quidam villicarum rerum ignari incusa/ bant eum imprudētie / q̄ herbiculas illas nouellas non siuisset crescere/ sed vna cum grādioribus dissecasset. videbatur enim si id egisset/ plus feni collecturus. At ille inscitiam ipsoꝝ ridens/ Certe inquit/ imperassem hoc falci/ vt tēpestiua tantūmodo prata meteret/ si au/ rita esset/ sed q̄m auribus caret / nihil audit / ꝛ q̄ ferrea

est nulli oīno herbe parcit/ quocūq; aciem suam verte rit/demetit oīa. ¶ Hec parabola vite mortisq; nostre similitudinem tenet. hodie iuuenes/cras/senes sumꝰ. mors autē nemini parcēs/ nullius etatis facit discrimē/ nullum sexus/nullum fortune nullum cōditionis. nullum virium. rapit pueros ꝛ adultos/viros ꝛ feminas/ diuites ꝛ egenos/ dn̄os ꝛ seruos fortes ꝛ infirmos. In sipienter itaq; de illa querimur/ cuius ea natura est vt nullum habeat hominum delectum/ omnibꝰ quippe se prebet cōmunē. ꝛ cum vna vite mortalium cōditio sit/ profecto qui aliquem moridolet/ genitum quoq; fuisse dolere debuit. Nam verissimum est/ qḋ quidam ait/ Nascentes morimur/ finisq; ab origine pendet.

¶ De morte aliorum nō lugēda. Para. xl.

Mulier quedam filium peregre ꝓficiscentē non sine lachrymis dimisit. ille vt mestam matrem cōsolaretur/ bono animo esto inquit/ ero iterum tecū citius q̄ȝ putas. Putabat autē illa non ante triēnium reditum eius fore/cum ꝛ regio quam peteret/ nō parum longinqua esset/ ꝛ negocium cuiꝰ causa discederet/non ita breui posset expediri. Ceterum āno nonduȝ elapso casu contigit vt illa inimicorum vi natali solo pulsa eo abiret quo filium premiserat. atq; ipsum arctius amplexa nihilominus flere cepit. Tunc ad eam filius indigna res est o mater vt quo absēte tristabare eo p̄sente gaudere vel saltē non dolere nolle. ¶ Hec parabola innuit ridiculos esse/qui suos vita decedentes nimis imoderate deplorant/ cum ipi incessāter post illos gradu irreuocabili properēt/ cum omni spe citius fato cō pellente eos quos lugent assequantur. cū deniq; si paria vtrorunq; merita sunt/eodem loci q̄ȝ celerime conueniant. Preter hec si beatos vocat Apostolꝰ eos qui

in domino moriuntur / non ne pios bonosq; lugere / bea titudinē illis inuidere est? Infideles autem & iniquos deflere quidem / non q moriantur debemus / sed q in peccato moriant. cū scriptū sit / Mors peccatorū pessima.

¶ De hora mortis icerta / vt sp parati sim⁹. Para. xli.

Imperator cōfecto bello cum victor in patriam remeasset / donatiuū militib⁹ erogatur⁹ indixit / q qua die in forum ipse descēdisset / veniēti sibi omnes cū armis occurrerēt q si quos inermes occurrere tunc contigisset / non solum nihil relaturos esse premij / verum etiā inertie penas daturos. Illi incerti qn imperator hoc esset acturus / quotidie cum armis parati aderant. Quidam autē expectationis tedio victi / paulatī arma deponere / & iam inermes in publicū procedere / existimātes non ita repente affuturū quē pstolabant. Cum ergo imperator die qua non putabant / in forum improuisus affuisset / donauit omnes quos offendit armatos / quos autē inermes repit mulctauit. ¶ Hec ad omnes ptinet parabola. Omnibus enim ab imperatore celesti predictū est / Estote parati / quia qua hora non putatis / dn̄s vester venturus est. Tunc venit dn̄s / cuius morte sublatos suo nos tribunali sisti iubet. Si pietatis iustitieq; armis instructos cōspexerit / cōtinuo beatitudinis pmijs donādos letus excipiet. si autē animi bonis exutos viderit supplicio afficiendos iratus deputabit. Igitur quoniam diem vite nostre vltimum nosse non possumus / hunc semper hodiernū esse existimemus. Talesq; semper simus / quales in fine futuros esse cupimus. Quotidie quippe vigilādum nobis est / quib⁹ pcipitur / Vigilate q nescitis diem neq; horam.

¶ De doctoris ecclesiastici merito. Para. xlij

Rex videns regni sui populos absq; lege nō satis ciuiliter degere legationē in oēs misit / viuendi formulas prebuit/ eas obseruātibus proposuit pmiu3/ non obseruātibus penam. Hinc quida3 mores correxe/ re/ politicāq; vitam viuere cepere. Quidam vero hoc ipm cōtēpserunt/ quia veteris licentie institutū dimit/ tere molestum erat. Ceterum quamuis in plebe maior numerus esset eo qui recti equiq; normā nō receperāt: legatos tn̄ illos rex cum redissent quia pbe officio suo defunctos conflabat/ dignis honoribus donisq; affecit.

¶ Hec parabola euāgelici doctoris munus cōmēdat qui ceteris viam ostendit salutis: et vt per virtutu3 gradus celum cōscendāt hortatur. licet autē pauci tale3 amplectantur doctrinam/ non tn̄ ideo docentis perit merces. Isq; perinde a celesti rege remuneratur: ac si omnes ope cōpleuerint/ qđ audiendo didicissent. Neq; enim doctori fraudi esse debet auditorū culpa. Non est ideo neganda merces operario qui semētē facit/ quia infe/ cunda humus minus frugis dn̄o reddat. Unde ipsis qui ad docēdam veritatē destinabātur/ preceptum est/ Inquācūq; domum intraueritis primum dicite Pax domui huic. Et si ibi fuerit filius pacis / requiescet su/ per eum pax vr̄a: sin minus ad vos reuertet. Porro qui docendi officium suscipiunt/ si quēadmodu3 debēt/ do/ cere neglexerint/ quicqd de pplo perierit/ illis imputabitur/ dicēte dn̄o per Ezechielem/ Speculatorē dedi te iij.et domui israel/ et audies de ore meo verbum/ et ānuncia item bis eis ex me. Si dicēte me ad impium/ morte morie/ 34 ris / non ānunciaueris ei/ neq; locutus fueris/ vt auer/ tatur a via sua impia et viuat/ ipse impius in iniqtate sua morief/ sanguinē autē eius de manu tua requiram.

¶ De inani gloria et auaritia doctori cauen/ da. Parabola. xliij.

Pastori mandauerat gregis dñs / ad pascua leta agere oues / herbisq3 optimis pastas ad caulas reducere diligẽterq3 custodire. At ille vt bene paste essent curauit quidẽ / sed alijs caseũ lac / alijs lanam surripere non erubuit. Cumq3 dñs partim emulsas / partim deglabratas esse vidisset / in pastorem iratus in tãtum illi pactam pro labore mercedem soluere noluit / vt etiã male pro temeritatis crimine mulctatum dimitteret.
¶ Terreat hec parabola ecclesie doctores / vt cũ diuini verbi pabulo dñi sui ouile bene nutrierint / nihil inde sibi venari presumant. Ille enĩ lac ouiũ emulget / qui ab ijs quos docet / plausum laudis captat / dũ questionum argutijs nihil ad rem ptinẽtibus occupatur. Ille vero lanam detondet / qui auaritie vitio superatus suis predicationib⁹ magis pecunie q̃3 animarũ lucrum querit. Predicator autẽ gloriam ab hominib⁹ exigẽs dei gloria indignus erit atq3 audiet / recepisti mercedẽ tuam. Et si elliciende pecunie causa predicauerit / nõ predicator fuisse a dño arguetur / sed preuaricator. cũ preceptum sit / Gratis accepistis / gratis date. Donũ quippe dei est / in ecclesijs pdicãdi sciẽtia. Hoc dono abutitur quisqs aliud q̃3 salutẽ eorũ / quos instruit concupiscit.

¶ De doctore q aliter docet / aliter viuit. Par. xliiij.

Dux a rege in expeditionẽ missus magno animo certamen inire suos hortabatur / tantũq3 pre se ferebat audacie vt primus cum hoste cõgressurus videretur. Cum autẽ in aduersariorũ copias repẽte incidisset / castra quidẽ muniit / & nihilominus alios in aciẽ descẽdere & manũ conserere iussit / sed ipse in tuto residẽs postq̃3 vidit clamore vtrinq3 sublato acies cõcurrere / arma misceri & iam digladiantium cruore solum passim spargi / non expectato belli euẽtu primus terga

vertit. deinde milites quoq; duce destitutos fudit ho/stis. Qui periculum elapsi fuerant, adito rege ducis ignauiã multis accusantes postremo in lingua illi for/titudinez fuisse. dixerunt in pedibus metum/ideo vi/ctoriam aduersarijs reliquisse. Rex vbi accepit ducis culpa rem male gestam, vrbe eiectũ exilio mulctauit. ¶ Hec parabola illos respicit predicatores/qui qđ ver bis edificant exemplo destruũt & quod alios exposcũt/ ipsi minime prestant. alijs onera grauia imponũt ipsi ne digito quidem ea tangere volunt. Longe enim dis/similiter viuũt/atq; viuendum precipiunt. moresq; eo/rum cum oratione, cum dictis facta pugnant. Proin/deq; illud quod suadẽt/non psuadent. Cum enim ad capescendam virtutem ceteros hortati fuerint/ ludere putantur/& quasi ridiculi causa plebi precipere/quod ipsi non faciunt. Qm̃ autẽ acerrime vitia reprehendunt/ que ipsi cõmittere nõ verentur/nõ ne semetipsos pro/pria voce damnant? Quid igitur obstat, ne a iusto iu/dice damnẽtur/ qñ quidẽ suo se preiudicio iam cõdem narunt? Auditorum tamẽ saluti consulẽs dñs, Omnia inquit/ quecunq; dixerint vobis/facite/ secundũ vero opa eorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt. matth. xxiij.

¶ De doctore qui quemadmodum docet/ ita et viuit. Parabola.xlv.

Vir quidam in primis diues conductis ad exco/lendum agrum operarijs famulum suum prefe/cit/ qui laborãtibus instaret. Ille videns tandẽ/ q verbis vrgẽdo adhortandoq; parum proficeret/ sumpto manibus ligone operi se se ardẽter accinxit/parẽ ab re/liquis exigens in agro fodiẽdo alacritatẽ. Omnes eius exemplo sollicitius id quod debebant peregere. & tunc plane apparuit/ his qui operam suaz locant/ facto ma/

gis eorum qui presunt/ q̄ȝ dicto opus esse/ ne pigriten/
tur. Js. M. qui alios ad aliquid agēduȝ hortatur tm̄/
plus poscere videtur/ q̄ȝ q̄d prestari possit. Qui auteȝ
et hortatur/ ꝛ simul negocij ad q̄d hortatur/ se facit cō
sortē/ nullum cessantibus relinquit excusationis locuȝ.
Qualem. M. ipse corporis fatigationē vltro subit ac su/
stinet talem etiā omnes reliquos ferre posse certissime
testatur. Haud aliter conuenit ei/ qui in eccl'ia ad po/
pulum declamat. Talem ergo se exhibeat/ quales vult
reliquos esse quos docet. nec solum verbis instruat/
sed etiā exēplo. Jlle deniq; arguat alios/ qui ipsi re/
dargui non possit. Cepit nēpe iesus facere ꝛ docere/
sic Apostoli sic Euangeliste/ sic omnes nūc xp̄i fi/
deles. Qui autem fecerit ꝛ docuerit sic/ hic magnus
vocabitur in regno celorum/ ait dominus.

¶ De passiōe dn̄i p̄ suis suscepta. Para. xlvj

In ciuitate omnium precipua Rex erat precete/
ris p̄stantissimus. huic serui prope innumera/
biles ꝛ quidē egregij summa cum veneratione atq; fi/
de obsequebantur ac parebant. Dignus eni erat/ qui
ab omnibus coleretur et obseruaretur/ ob singularem
in omnes liberalitatē atq; pietatē. Cum autē nunciuȝ
accepisset/ quosdam de finibus regni sui captiuitateȝ
passos iugum subisse miserrime seruitutis/ in qua illis
pereundum erat nisi ipse succurrisset/ in tanto vite pe/
riculo constitutis opem ferre decreuit. cumq; cogno/
uisset/ nulla prope alia mercede illos ab interitu redi/
mi posse/ preter q̄ȝ vt ipse eorum subeat vicem/ ne hoc
quidē recusauit. semetipsuȝ vltro inimicis obtulit/ sua
morte seruorum salutē cōsulturus. Rex itaq; interimi/
tur/ ꝛ serui dimittuntur. Tantam auteȝ ac tam raram
clemētiam deus remunerare volēs/ regeȝ qui occisus
fuerat

fuerat, non multo post et vite et regno restituit. Cũ autem rediuiuꝰ regnaret, ex ijs quos redemerat, alij fideliter ei seruierunt nec laboribus nec vite parcẽtes vt pro tanto beneficio quam possent, grãm referrent. Alij vero nihil quicq̃ pẽsi habentes eius imperiũ spernere, non mõ quod ipe iuberet agere cõtemnẽdo, verũ etiã econtrario illud agẽdo qd̃ vetaret. Postq̃ autem Rex illos qui non ita erga se ingrati extiterant, in ciuitate receptos bonis omnibus affecisset, istos qui magis inimicis suis q̃ sibi fidi erant loco hostiũ habuit, missisq; apparitoribus cõprehẽsos carceri tradidit atq; mulctauit. Quidam tñ anteq̃ in vinculo cõijcerẽtur, cum sibi ignosci suppliciter poposcissent, veniam impetrarunt. et hos quidẽ Rex veluti si nunq̃ deliquissent, benigne susceptos ciuitate donauit, bonorumq; cõsortes fecit. in illos tñ quos peccati nũq̃ penituit iustus, in alios omẽs magis q̃ dici queat clemẽs. Nam si peccare non cessantes impunitos dimisisset, nõ ignoscere peccantibus videretur, sed fauere. qd̃ ab omni psus bonitate alienũ foret. ¶ Longiusculo ambitu recitata Parabola quoniã ipa se pandit, a nobis breuiter explicabitur. Rex regum christus e celo in terram delapsus mori voluit, vt nos a morte redimeret. tertia die viuus resurrexit et in celum ascẽdit, vt nobis resurrectu ris in celo beatitudinis locum prepararet. Sancti oẽs gratiam retulere, non quidẽ parẽ, quia ipossibile erat, sed qualẽ poterant nullum laborẽ pro illius nomine subire recusantes, nunc vna cum illo vitam beatã ducunt. Non nulli tamẽ christiani beneficiorũ imemores et simul ppriẽ salutis obliti Christi mãdata suis cõcupiscẽtijs postponunt, et dum corporis voluptatibus indulgẽt, corporis atq; anime redemptorẽ offendere non verentur. Hos ille cui peccant, ante vite finem penitentiam agentes clementer suscipit, non agentes iuste

damnat. quia et misericors et iustus est Dominus.

¶ De purgatorio. Parabola.xlvij.

Rex inter potentissimos primus mensam habet decore egregiam et electissimorum ferculorum semper plenam: quam vasa auri purissimi mirabiliq; fulgore radiantia exornant. nihil in ea infertur pollutum/ nihil aliqua in parte maculatum. Huic regi lances auree/ et he quidem affabrefacte aliquando oblate cum non satis purgati mettalli apparuissent remittendas artificibus curauit vt igni excoquerentur reficerenturq;/ et omni demum consumpta scoria digne fierent conuiuij sui vasis annumerari. Itaq; multo cum labore purificatum metallum elegantiorisq; forme quam antea fuerat redditum ad mensam tandem regis est receptum/ et in delicijs eque ac cetera habitum. ¶ Hec parabola liquido ostendit eos qui celestis mense vasa effici cupiunt/oportere/ vt omni prorsus expurgentur peccatorum spurcitia/ vtq; nihil in animo residui sit/ quod maiestatis diuine conspectum offendat. Quicunq; igitur ex hac vita non satis emaculatus emundatusq; decesserit/ardentibus purgatorij carbonibus tradetur excoquendus/ si tamen prius quam decederet volendo supplicandoq; impetrauit/ ne pena eterna dignus sit. Cum autem omni penitus animi labe ablata/ omni auro purior euaserit/ ad regis regum mensam vite eterne nectare alendus feliciter transfertur et cum gustare ceperit quam suauis est dominus/ ineffabili gaudio perfusus pro tante beatitudinis beneficio gratias aget/ gestiensq; et exultans cum sanctis decantabit/ Transiuimus

ps.lxv per ignem et aquam/ et eduxisti nos domine in refrigerium. Quamuis autem purgatorij pena omnium catholicorum iudicio grauissima sit/ cum tamen stabilem firmamq; futuri boni spem habeat/ equo animo tolleratur. multoq; patibi/

tius/ q̃ illi solét qui p reparāda corpis valitudine vri a medicis atq; secari se pmittūt. Medicoꝝ eni anceps ac nutās curatio é/purgatorij certa indubitataq;. neq; vlla quidē salus corporis cū animorꝝ salute cōferēda.

De inferno. Parabola. xlviij.

Est specus quedam monti oīm maximo subiecta ⁊ ipa ingēs intusq; latissime patēs/ atq; in labyrinthi more viarum ambagib⁹ ita implicata/ vt qui semel introierit/ exitū nesciat reperire. Scrupee interius asperimeq; rupes loca horrida ⁊ tenebricosa/ nisi q̄ crebri de cauernis pducent ignes/ ⁊ veluti fornacib⁹ exestuent/ horrorē incuciētes cernētibus. Hinc déhor fumus quaq; versum euolutus caliginosarum nubium speciem prebet/ sulphuris graueolētis odorēm spirat/ adeo nocēs vt eorum qui adsunt (multi eni3 illic obdelicta intrusi errāt) ⁊ oculos nidore ⁊ nares fetore cruciet. At etiam nonnulles flāma subito correptos i corquit quos tamen vrēdo non consumit/ sed viuos miserabiliter vexat. Nemo enim in ea specu moritur/ ⁊ id omni morte grauius est/ mori nō posse. Alibi gelidi patent lacus glacieq; astricti/ ⁊ in his quidam ignē fugiēdo incidunt/ deteriusq; algētq̄ arserant. attractis rigore neruis torpēt/ dentibus crepitant/ spiritu gemunt/ totis artub⁹ cōtremiscunt. Sed ne illis quidē qui alibi sunt/ quies vlla datur. Omnia quippe luridi conplēt serpētes/ rabidi vndiq; incursant canes/ feroces irruunt bellue/ sibillus/ latratus/ rugitus/ grūnitus/ gānitus/ varijq; ⁊ horrēdi diuersorum portētorum fremitus/ et hominum qui mordētur dilacerānturq; eiulatus atq; meror simul audiuntur. Nullus loci secessus/ nullus angulus/ aut metu aut pena vacat. totum antrum illud q̄ longe lateq; diffunditur/ semper lugētiu3/ plāgen-

tiu3/ atq3 lamētantium personat clamoribus.Quacūq3
te verteris/nihil non triste occurrit.deest omnis aeris
temperies omnisq3 tranquillitas.assidui ventorū turbi/
nes tempestatumq3 procelle seuiūt/ 7 cu3 nusq3 pedibus
insisti possit vbi pena non sit/grando quoq3 igni mixta
de altissima fornice precipiti impetu in terram ruēs nu/
dos miserorum vertices 7 verbere perfringit/7 flāmige
ro vstulat ardore.Quid moror in singulis? omnia istic
mala sunt/quecūq3 vbiq3 sunt/boni nihil.Quis ergo ea
vel fando explicet/vel cogitando cōprehendat? ¶ Nunc
reliquum est/vt videamus/vtrum Parabolam fingi//
mus/an vt res se habeat/narramus? Ja3 primum sub
terra tormētorum locu3 esse/ scripture veritatis aperte
testantur/crebro inferni 7 inferorum mentione3 faciē//
tes.In his quoq3 discimus ea que modo a me dicta
sunt/ impiis prophanisq3 hominibus iam ab initio ppa/
rata/ 7 quide3 multo acerbiora atq3 formidabiliora q3
dici queat.Q' ð enim locus ille teter7 obscurus sit inde
habemus/ vbi in euangelio dñi iussu seruus nequa3
in tenebras mittitur exteriores.q' autē ignis in maloz
supplicium diro semper ardeat incendio/ terribilis illa
iudicis sētētia ostēdit dicēns/ Discedite a me maledi/
cti i ignē eternū.q' ibi fum⁹ etiā tedio sit/ex apocalypsi
ix Joānis constat/ De puteo inquit ascēdit/ fumus sicut
xiiij fumus fornacis magne 7 iterum/ Fumus tormētoru3
eorum ascēdet in secula seculorum. q' preterea penas
xxj in tollerabilis grauet fetor/eodem libro legitur/ Pars
illorum erit in stagno ardēti igne 7 sulphure. Non so/
lum autē ignis/verum etiam frigoris tormēta ibidem
esse credimus/ quia in Job scriptum est:Ad calorē ni/
p mium transibunt ab aquis niuis.Et in euangelio/Ibi
erit fletus 7 stridor dentium.Fletum fum⁹ excitat stri/
dorē dentium frigus. Uentos vero 7 ignitam grādinē
ps. x. et procellas psalmista indicat du3 ait/ Pluet sup pecca/

tores laqueos ignis/sulphur ꝛ spūs procellarum pars calicis eorum. Porro ꝗ plurimi ad inferna descēdant / nec inde exire possint ꝗꝗ; pre magnitudine cruciatus mortē optēt/ ꝛ mori nequeant partim ab Esaia disci/
iij mus vbi ait/ Cōgregabūtur congregatione vnius fa/ scis in lacum/ ꝛ claudētur ibi in carcere/ partiꝫ a Joan/ ne in apocalypsi dicēte/ Querēt mortē ꝛ nō inuenient eam/ ꝛ desiderabunt mori/ ꝛ fugiet mors ab eis. ꝙ post/ remo ibi serpentes bestieqꝫ habitēt/ id est infensi huma no generi spiritus Dñs in euangelio de eterno inferni igne loquēs omnibus manifestum fecit cuꝫ dixit/ Qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius. Sexcēta talia in li/ bris diuinis conscripta ꝛ multi legunt/ ꝛ plurimi dum leguntur audiunt/ nec tamen vitam corrigere curant quasi qui ea vera esse negēt/ sed cum vera esse iam expe/ rimēto didicerint penitere nihil proderit. Dum ergo licet/ dum datur opemur bonuꝫ/ ne talia deinde subire cogamur qualia meminisse nedū pati supplicium est.

¶ De paradiso. Parabo. xlix.

Q Uoniā autē similitudines/ idest parabole/ semp nimus aliquid habēt ꝗꝫ res ipsa/ que per illas designat quicqd de inferno diximꝰ parabola est. Eadeꝫ profecto ratione/ quicqd nūc de paradiso/ hoc est celesti regno dicturus sum erit parabola. quia nunꝗꝫ tanta de illo dici queunt/ vt multo maiora non supsint. Igit cuꝫ inferni loca ꝛ penas lugubri quodaꝫ atramēto descrip/ serimus/ e contrario Paradisum/ vbi pfecta felicitas est/ candidiore omni cerusa colore dño adiuuāte depin gemus. Paradisus igitur amplissima amenissimaqꝫ planicies est/ celo sublimior/ sole luculētior/ astris no/ bilior/ omnibus thesauris pciosior/ omni decore orna/ tior/ omni rerum miraculo mirabilior/ oīum plena bo/

dorum/ ꝛ nullius particeps mali. Hanc mēte contem/
iij platus Baruch ꝓphta in illaȝ prorupit vocē/ O israel
quam magna est domus dei ꝛ ingēs locus possessionis
eius/ magnus est ꝛ non habet finē/excelsus ꝛ immēsus
Hanc ipam sibi vehemēter affectauit rex dauid cū dice
ps.xxvj ret/ Dn̄e dilexi decorē domus tue ꝛ locum habitatiōis
ps.lxxx glorie tue. ꝛ alibi/ q̄ȝ dilecta tabernacula tua dn̄e deus
iij. virtutum/concupiscit ꝛ deficit anima mea in atrio dn̄i.
Merito magnificētie regni sui obliuiscitur/ diuas para
disi pulchritudinē miratur. merito terrena omnī contē
nit/ dum celestia aio metit. Si enim illic domus dei est/
ꝛ habitatio glīe ei⁹/ ꝛ tabernacula atriūqȝ dn̄i dei virtu/
tum /nōne sicuti deo mai⁹ nihil est/ ita paradisi loco nul
lus oio locus excellētior/ nulla gloriosior sedes/ nulluȝ
felicius domicilium? Illic se vidēdam pbet sctā trinitas
deus vn⁹/ pr in filio ꝛ filius in pre/ ꝛ cū vtroqȝ spiritus
sanctus/ nō in enygmate p speculū, sed facie ad faciem.
ps.xv. ad quē psalmista ait/ Ad implebis me letitia cuȝ vultu
tuo. Et enim qr deus lux est/ illic Angelos hoiesqȝ sua
illuminat claritate. ꝛ qr vita est oibus illic imortalitatē
in corruptionēqȝ impartit. ꝛ qr charitas est/ oēs vnum
eccl'ie corp⁹ efficit. ꝛ qr deniqȝ bonoꝝ oium fons est bo/
nis oibus illos quos ad se recipit/ iplet ita vt nihil ma
ius optēt/ nihil suaui⁹ gustēt/ nihil melius desyderant
nihil appetāt beatius/ nihil pennius incōmutabiliusqȝ
cupiāt. Nā nulla esse potest vltra totoꝝ ꝓgressio /cū is
habetur/ in quo vno sunt oia/ ꝛ a quo oia/ ꝛ per quē om
nia. Ipm soluȝ possidere ipsius ineffabili cōspectu per
frui/ plena btitudo ē atqȝ pfecta. Cui⁹ beatitudinis gau
dium atqȝ gl'iam si quis vel verbis eloqui/ vel cogitatiōe
cōplecti posse cōfidit/ hic idē ꝛ stellas celi/ ꝛ guttas ma
ris / ꝛ terreni pulueris minutias numerare simul va/
lebit. At cū etiā hec oia (si fieri potest) numero cōprehē
derit. cogitet adhuc quāto maior est/ q ꝛ ea creauit ꝛ cuȝ

eis reliqua oia. Cogitet qualia quātaqꝫ sint/ ꝙ nec ocul⁹ vidit/ nec auris audiuit/ nec in cor hoīs ascēderūt. talia quippe tātaqꝫ (vt Apl's testatur) Deus pparauit dili/ gētibus se. Q̄ ꝺ si idē ipe celuꝫ hoc nobis visibile ipaqꝫ mūdi elemēta/ ignē aera aquas/ terrā ꝛ que in eis sūt bona/ iustis pariter ꝛ iniustis cōmunia esse voluit quā/ to his oībus illa putāda sunt pstantiora/ que iustis tm̄ ppetuo possidēda cōcessit? quāto eminētius boni illud qꝺ a reliquis reb⁹ diuina ꝓuidētia ita separauit/ vt nul/ li alij nisi Angelis q in veritate steterūt ꝛ hoībus qui pie iusteqꝫ vixerūt/ ꝓpꝛium esset ꝛ peculiare: Hoc certe illud est ad quod capiēdum fruēdūqꝫ suos dūtaxat ele/ ctos inuitabit saluatoꝛ dicens Uenite bn̄dicti pr̄is mei / possidete parati vobis regnū a cōstitutiōe mūdi. O pro nocet saltē ad bene agēdum tam imēse tamqꝫ inestima/ bilis btītudinis certa ꝓmissio quos a vitijs terribiliuꝫ suppliciorꝫ minę nō cohercēt. Quāqꝫ magis verendum est ne tāto priuētur bono/ ꝗꝫ ne pro scelere puniantur. Maioꝛi enim doloꝛe (vt equidē reoꝛ) afficiet ipsos amisse celestis felicitatis recoꝛdatio ꝗꝫ illata infernalis ignis pena. Utroqꝫ autem toꝛquebitur qui pꝛesentis vite voluptatibus diffluere/ ꝗꝫ deo seruire maluerit. Matth. xxv.

¶ De vltimo iudicio. Parabola. I.

LEx erat a rege lata/ vt qcūqꝫ septuagesimuꝫ eta/ tis sue annū pegisset/ cūcta eius acta rite diligē/ terqꝫ examinarent. ꝛ ille i quo pl⁹ vitij ꝗꝫ v̄tutis extitis/ se apparuisset capite mulctaret. cui⁹ aūt vitia v̄tutib⁹ victa fuissent/ coronā honoꝛis pro merito referret. Cuꝫ ergo duo id etatis hoīes i custodia publica donec iudi/ cio in se sentētiā acciperent/ seruarētur nō ignari mul/ ta se cōmisisse ob que partim penam/ partim laudē me/ reri potuissent/ suspensis inter spem metumqꝫ animis

vehemēter affligebātur. Timebāt eniꝫ ne forte damna
ti amisso honore suppliciuꝫ subire cogātur. Adueniēte
igitur iudicij die trepidi exanimatiqꝫ corā sistunt. Iu/
dici visum est/ alterꝫ pena alterū honore afficiēdū esse.
Itaqꝫ hic consolatus gaudere/ ille flere ꝛ miserabiliter
vociferari donec cesus vitā cū lachrymis finiuit. ¶ Si
parabola ista tātum trepidationis habet ob vite fragi/
lis ꝛ caduce piculum/ quid nos queso facere oporteat in
periculo vite eterne? Si capitis iudiciū subiturus re/
us/ dum in dubio est/ soluatur ne an damnet/ nō potest
non cōtremiscere/ nos eternitatis examine in fine di/
scutiēdi non timebimus? Nemo dei effugiet iudicium.
Nemo crimen celare poterit. Oēs ante eius tribunal
Hiere. stabimus. q ait/ Ego sum iudex ꝛ testis. aut quid ipsū
xxix latere potest qui est renū scrutator ꝛ cordis? Hic igit
ne minimas quidē cogitationes nr̄as relinquet inexa/
minatas indiscussasqꝫ. quicqd autē ipe decreuerit/ ratū
eternūqꝫ erit. neqꝫ pmium neqꝫ pena arbitrij eius vllo
vnqꝫ fine cōcludet. Et nos interim nullus cōcutit me/
tus/ nulla distrahit futuroꝝ sollicitudo quasi certos de
promissa bonis beatitudine/ cuꝫ nihil tāta mercede di/
gnū fecerim⁹/ ꝛ nō pauca ob q plecti meremur ppetra
uerim⁹. Unde igit tātus mētis stupor? tāta ai stultitia?
friuolis nihilqꝫ ad nos ptinētib⁹ piculis terremur/ ꝛ futu
re eternitatis iudiciū nō reformidam⁹. In meditullio i
finiti bōi ꝛ īfiniti mali fluctuat nr̄a mortalitas ꝛ magis
cure nobis ē cauere neqd aduersi in hac vite breuitate
patiamur/ qꝫ ne penā eternā sustineam⁹. Pl⁹ etiaꝫ ope
impendimus in querēdis diuitijs cito perituris/ qꝫ vt
perenneꝫ illam ꝛ inestimabilem regni celestis gloriam
assequamur. Annus parabole huius septuagesimus
tunc agitur/ cum ad finem vite peruentū est. dies eniꝫ
annorum nostrorū (vt psalmista ait) in ipis septuaginta
annis. Sed vite nostre finis hodie esse potest/ aut cras/

aut post tridie / ideo dictum est / Vigilate quia nescitis diem neq; horam. & si vsq; ad decrepitam pfertur etatem nihilomin⁹ aduentat/currit/ volat iā in ianuis est. Quotidie ad finem suū vita nostra properat/ & ad vitam illam que non habet finem trāsmigrare nos cogit atq; compellit. pigritamus tamē & cunctamur/ & virtutum viatica preparare nobis negligim⁹. que certe nisi nobiscum tulerimus deficiemus in via / nunq̄ȝ ad montem domini et domum dei iacob perueniemus. Hoc ne forte contingat semper ante oculos habeamus illum terribilem & expauescendum extremi iudicij diem qui ante q̄ȝ venerit/ hec premissur⁹ est signa. bella / fames / pestilentie seuient. pseudo prophete surgent / & seducēt multos. abundabit iniquitas/ & refrigescet charitas. dominabitur Antichristus. flagellabuntur christiani/ & per varia tormētorum genera sanguis innoxi⁹ effundetur. magno terremotu agitabitur. sol in tenebras / luna in sanguinem cōuertetur. stelle cadent. homines arescent pre timore. eleuabitur mare/ rugient fluctus. ventorum procellarumq; tempestas debacchabit. crucis signum apparebit in celo. Postremo furētis vis ignis celum terram pontum vno inuoluet incendio / nihilq; relinquet viuum quod morti fuit obnoxium. Post hec ethere ab alto descēdet dei filius iesus christus/ maiestatem patris preseferens/ innumeris Angelorum comitatus choris agminibusq; sanctorum/ viuos ac mortuos diiudicaturus. mox ad voceȝ Archangeli tubeq; celestis clangorem resurgent mortui/ ad iudicium veniēt/ nihil erit occultum q̄ non sciatur/ neq; absconditum q̄d non reueletur. Separabuntur Christo ita iubēte oues ab hedis iusti ab iniustis. O quantus occupabit damnatorum corda meror. quantos attollent eiulatus/ q̄ȝ miserabilis lamentantium audietur vox / cuȝ viderint/ alios ascendere cum Christo ad celestem regnum/ & se

depelli in inferiora terre in abyssum horribilius penarum calamitatisq; sempiterne. alios cum angelis gloriam in excelsis deo canentibus ferri in paradisum incõparabilis beatitatis atq; infinite/ se autem cum spiritibus imundis detrudi in infernu; ignis inextinguibilis et vermis immortalis. Quis nunc talia mente secum voluens non cum ingenti viuat pauore? non semper trepidet? non quotidie totis virib° cõtendat/ quomodo et tantum malum effugiat/ et tantu; bonũ acquirat? non deniq; omnia presentia contemnat/ dum contemplatur futura? Q ð si ad parabola; respicimus/ lex illa que malis necem/ bonis honorem ꝓposuit/ sententia iudicij diuini est. Deus morte eterna peccatores punit/ iustos autem vite immortalis felicitate remunerat. Jn tanto ergo vite necisq; periculo constricti/ ita metuamus vt non desperemus/ ita speremus vt nũq̃

ps. ij. sine metu scim° dicente propheta/ Seruite domino in timore/ et exultate ei cum tremore.

Finis

¶ Franciscus Julianius Venetus lectori. Salutem

QUantum de humano genere Marulus optime Lector scribendo mereatur / vir oratione conse/qui possis. Cotidie .n. nouum aliquod opus edit. Co/tidie laborat. Uti recte beateque homines viuant. Bre/uissimum itaque opusculum hoc elucubrauit. Quod quan/to breuius est tanto eruditius tanto vtilius censeri pos/sit. Uti gemme / Lapillique / que tam et si parua magnis re bus antecellunt. Opusculo autem nomen Parabole est .per figuras .n. et similitudines docet nos vitia vita/re. Scelera fugere. virtutes amplecti. quod dicendi ge/nus a Syris et a Palesthinis auctore hieronymo vsurpa tum ipse testatur. Presertim vero a seruatore nostro/ dum in humanis ageret. Quare he quidem Parabole non solum legende / sed ediscende sunt. Ille .n. in vite institutione se profecisse denique sciat cui Marulus val/de placebit .in ipso. namque summa elegantia summa eru/ditio / summa denique vite integritas extat. Sed quis est / qui eius diuini ingenij solertiam in his Parabolis fin gendis non admiretur? His figuris animus alicitur et legendi voluptate ipsa detinetur: perinde ac floribus sua uissimis capiatur. Feliciorem quidem hanc nostram etatem tanto viro dixerim. Qui huius seculi turbulen/tissimo tempore sidus fulgentissimum / Ducem et Recto rem: Portumque tutissimum se nobis prebet. Nullum igitur diem sine Maruli lectione (si me audies) duxeris / qui si legatur assidue plurimum conferet. Habes .n. opus varium Elegans Tersum. Sit itaque Marulus tibi in itinere comes. Sit domi domesticus. Ad hunc et matu/tino et vespertino tempore: immo et Meridianis ho/ris / eque ac Arce silas ad Homerum accedas. Nunquam e ma/nibus excidat. quando et ad animum formandum / et vitam

instruendam sit accomodatissimus. Si quidem non tantum oblectabit/verum & prudentiorē reddet. Elaborauit preterea franciscus lucēsis magnopere vt opus hoc emendatissimum in publicum exiret/ parua hac forma excusum ad commodiorem vsum. Qui cotidie doctissimiorum amicitiam querit/ vt ab illis libros exigat/quos postea ad mortaliū vtilitatem typis suis excudat. Mira quidē/ & salutifera vtriusq; cura diligētia. Legas igit iterum/atq; iterum Luculentissimas Maruli Parabolas/Que nō minus frugifere q̄ Jucunde tibi erunt. Cuius assidua lectione doctrina fiat cumulatior/ Mens sanctior/vita melior. Sed ne longior sit actus ipsa fabula/ iam ipsū Marulū lege.

Franciscus Lucensis lectori
Felicitatem

POllicitus fueram lector candidissime post Maruli euãgelistarum opus eiusdem elegantissimum de imitatione Christi excusum emittere. verum dum De Parabole in manus venissent / quũ breue ad modum opusculum erat / eas imprimẽdas curaui / ne situ diuturno obrute amplius delitescerent vtqꝫ effla gitationibus pene quotidianis amicorum acgescerez: cum ꝛ iucunditatis plurimũ habeant ꝛ fructus. Nihil eni eque animũ oblectat / qꝫ res noua aliqua fictione concinnate / Nihil etiam equi prodest mortalibus / qꝫ optima consilia / qꝫ sanctissimi monitus. Quoniaꝫ igit vtilissimas expertus sum / Typis nostris excusi. Adde qꝫ adeo breues sunt / vt intra manũ facile lateant. quas tibi gratissimas fore non vereor. Que autẽ errata impressorum in curia deprehendimus ea collato ipsius Maruli Archetypo in fine annotauim⁹. Tu quocũqꝫ boni est consulito. vale. ꝛ opus de Jmitatione christi expecta. Non fallam expectationem tuam.

Venetijs industria francisci lucensis sacer dotis optimi / in edib⁹ Petri Liechtenstein. impressoris diligẽtissimi.
M.D.xvij.
Die.xviij.Mensis februarij.

Ea que recognito volumine errata deprehendimus: sic emendanda sunt.

Folio.2.a frõte linea.21 plebecule p plebecule.li.25. vereri p vererer.fol.3.a fron.li.19.lugenad.p lugẽda. fo.4.a tergo li.28.inductꝰ p indutꝰ.fo.5.a ter.li.3.imbecilles p imbeciles.i eadẽ li. sub leuati p subleuati.li.6.christũ iustũ p christũ. Justum li.13.penitet scriptũ p poniteт.scriptũ.fo.6.a ter.ad li.9.ponat ℂ qđ est ad li.11 li.26.tibi pderũt p tibi pderunt.fo:7.a frõ.li.3. desiderabat p desyderabat fo.8.a frõ.li.4.dyaboli p diaboli.li.7.delitijs p delicijs.⁊ desidera p desydera.fo.9.a frõ.ad li.2.ponat postilla matth.xj.a ter.li.17.deleret p doleret.⁊ li.29.respũderũt p respõderũt.fo.14.a fron ad li.33.ponat postilla.iij.fo.15.a tergo li.8.duidã p quidã.fo.16.a ter.ad li.10.postilla scđa.iij.p scđa.iij. fo.17.a frõ.li.3.vetitas p vetita.li.4.quod suo p quid seruo.li.32.dictũ est.p dictũ est.fo.19.a frõ.li.2.ↄsyderãt.p cõsyderãt.li.16.⁊ asserte p a feris.fo:21.a fron. li.12.auctori p autori.fo.27.a frõ.li.8.desiderabũt pro desyderabũt.fo.29.a frõ.li.20.debachabit p debacchabitur.fo.30.a ter.li.8.curadiligen.p cura ⁊ dilig.